

Zbiorcze uwagi z procesu konsultacji społecznych

Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
1	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Priorytet: KLUCZOWA. Odniesienie: uwaga horyzontalna – w szczególności rozdz. 3 i 10, s. 5–12 oraz 45–48 Temat: Jednolity system standardów krajowych	Po kilku latach obowiązywania ustawy nadal funkcjonują różne standardy lokalne, instytucjonalne i branżowe. Brak wspólnych zasad utrudnia użytkownikom rozpoznawanie rozwiązań, zamawiającym ich prawidłowe opisywanie, a organom kontrolnym ich ocenę.	Proponuję dodać rekomendację: „Opracować krajowy system obligatoryjnych standardów dostępności dla kluczowych produktów, usług, informacji i elementów przestrzeni publicznej. Standardy powinny określać zasady projektowania, lokalizacji, wykonania, odbioru, utrzymania i kontroli rozwiązań”.	Przewidywalność i porównywalność rozwiązań są warunkiem samodzielności, jakości zamówień publicznych oraz skutecznego egzekwowania dostępności.	Uwaga nieuwzględniona. Uwaga ma bardzo szeroki zakres. Zgodnie ze stwierdzeniem zawartym w treści uwagi na przestrzeni lat obowiązywania ustawy i rozwijania dostępności w różnych obszarach opracowano szereg standardów branżowych, lokalnych etc. Katalog standardów jest więc bardzo rozproszony, a ich stosowanie zależne od różnych podmiotów. W takim systemie trudno wdrożyć jednolite standardy na poziomie krajowym lub określić zbiór kluczowych produktów czy usług, dla których takie standardy miałyby powstać. Ponadto informacje o tym

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
						poziomie szczegółowości tj. ustalające reguły tworzenia standardów, nie są materią właściwą do regulacji na poziomie ustawy. Ewentualne tego typu elementy mogłyby być przedmiotem rozporządzenia, o ile ustawa zawierałaby dyspozycję do jego wydania. Na obecnym etapie wdrażania ustawy oraz wobec już istniejącego zasobu standardów zadanie polegające na ich przeglądzie i selekcji pod kątem rekomendowania do stosowania (np. przez MFIPR lub Radę Dostępności) jest rozważone jako element nowego programu rządowego na rzecz dostępności.
1.1	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: cel, skuteczność i rekomendacje horyzontalne Temat: Jednolity system standardów krajowych	Wnoszę, aby w OSR jednoznacznie wskazano, że po kilku latach funkcjonowania ustawy nie powstał jednolity, obowiązkowy i sprawdzalny	Proponuję dodać rekomendację: „Opracować krajowy system obligatoryjnych standardów dostępności dla kluczowych	Dostępność wymaga różnych kanałów i form wsparcia, ale jednolitych zasad projektowania. Przewidywalność jest	Uwaga częściowo uwzględniona. MFIPR zgodnie z odp. w pkt 1 tabeli przyjmuje uwagę, że na przestrzeni

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
			system standardów dostępności w skali kraju. Obecnie funkcjonują standardy lokalne, instytucjonalne i branżowe, które często różnią się zakresem, terminologią, jakością i sposobem stosowania.	produktów, usług, informacji i elementów przestrzeni publicznej. Standardy powinny określać zasady projektowania, lokalizacji, wykonania, odbioru, utrzymania i kontroli rozwiązań”.	warunkiem samodzielności nie tylko dla osób niewidomych i słabowidzących, lecz także dla osób z ograniczoną mobilnością, osób głuchych i słabosłyszących, osób z trudnościami poznawczymi, osób starszych oraz osób czasowo ograniczonych w funkcjonowaniu. Różne znaczenie tych samych rozwiązań w różnych miejscach powoduje dezorientację i utrudnia egzekwowanie dostępności.	lat wdrażania UZD nie powstał jednolity system standardów – taka adnotacja została ujęta w OSR. Jednocześnie co do sposobu dalszego postępowania w kwestii standardów właściwa jest odpowiedź udzielona w pkt 1 tabeli.
1.2	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: art. 6 ustawy; dostępność architektoniczna i informacyjno-komunikacyjna Temat: Brak standardów dla narzędzi orientacji i informacji sensorycznej	Wnoszę, aby OSR wskazała jako lukę wdrożeniową brak wiążących zasad dla tyflografiki, planów tyflograficznych, tyflomap, informacji dotykowej, FON/NSP, oznaczeń Braille’a, wypukłych piktogramów i innych elementów wspierających samodzielne poruszanie się.	Proponuję dodać zapis: „W obszarze dostępności sensorycznej konieczne jest przejście od rozproszonych dobrych praktyk do obowiązujących standardów krajowych, obejmujących projektowanie, lokalizację, wykonanie,	Po kilku latach obowiązywania ustawy nadal brakuje wspólnego standardu dla podstawowych narzędzi orientacji przestrzennej. Skutkiem jest dostępność punktowa i trudna do porównania między instytucjami oraz	Uwaga nieuwzględniona. Uwaga i rekomendowane uzupełnienie są zbyt szczegółowe w kontekście ujęcia w treści OSR i UZD. Oczekiwania formułowane w uwadze powinny być

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
				odbiór, utrzymanie oraz odpowiedzialność za jakość rozwiązań”.	miastami. Brak zasad opracowywania planów tyflograficznych prowadzi do powstawania bardzo zróżnicowanych opracowań, w tym rozwiązań przeładowanych, nieczytelnych, niewłaściwie zlokalizowanych albo nienadających się do funkcjonalnego użycia.	rozpatrywane w ramach tworzenia dedykowanych standardów jako uzupełnienia wdrażanie UZD.
1.3	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: projektowanie uniwersalne; jakość wdrożeń Temat: Zasady uniwersalnego projektowania jako kryteria oceny	Wnoszę, aby OSR wskazała, że zasady uniwersalnego projektowania mogą być praktycznym narzędziem oceny jakości dostępności, nie tylko deklaracją ideową. Dotyczy to równego dostępu, elastyczności, prostoty, czytelnej informacji, tolerancji błędów, niskiego wysiłku, odpowiedniej przestrzeni użytkownika oraz percepcji równości.	Proponuję dodać zapis: „Przy ocenie standardów dostępności należy uwzględniać zasady projektowania uniwersalnego, w tym równość użycia, elastyczność, prostotę i intuicyjność, czytelność informacji, tolerancję błędów, niski wysiłek użytkownika i odpowiednią przestrzeń, a także – jako uzupełniające kryterium oceny – wpływ rozwiązania na poczucie	Takie podejście porządkuje relację między dostępnością a racjonalnością. Nie każda przestrzeń wymaga maksymalnego nasycenia elementami dostępnościowymi. Właściwe jest rozwiązanie potrzebne, czytelne, proporcjonalne, utrzymywane i możliwe do użycia przez szeroką grupę użytkowników.	Uwaga nieuwzględniona. Uwaga i rekomendowane uzupełnienie są zbyt szczegółowe w kontekście ujęcia w treści OSR i UZD. Oczekiwania formułowane w uwadze powinny być rozpatrywane w ramach tworzenia dedykowanych standardów jako uzupełnienia wdrażanie UZD

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
				równego traktowania i ryzyko stygmatyzacji”.		
1.4	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: projektowanie uniwersalne; standardy i zamówienia Temat: Ryzyko nadmiaru i nieskoordynowania elementów dostępnościowych	Wnoszę, aby OSR wskazała, że dostępność wymaga nie tylko zwiększania liczby rozwiązań, ale także oceny ich potrzeby, lokalizacji, jakości i wzajemnych relacji. Nadmiar oznaczeń, komunikatów, tablic tyflograficznych, ścieżek lub aplikacji może tworzyć chaos informacyjny.	Proponuję dodać rekomendację: „Opracować kryteria stosowania, ograniczania i łączenia rozwiązań dostępnościowych, tak aby były funkcjonalne, spójne, proporcjonalne, ekonomicznie uzasadnione i możliwe do utrzymania”.	Dostępność nie oznacza maksymalnego nasycenia przestrzeni elementami specjalnymi. Oznacza możliwość samodzielnego, bezpiecznego i przewidywalnego korzystania z przestrzeni lub usługi. Brak analizy potrzeb może prowadzić do rozwiązań pozornych albo nadmiarowych dla różnych grup użytkowników. Przykładem z obszaru mojej specjalizacji są nadmiernie rozbudowane lub źle opracowane zestawy tablic tyflograficznych, które nie poprawiają orientacji, a zwiększają koszt i trudność utrzymania systemu.	Uwaga częściowo uwzględniona. Rekomendacja w zmodyfikowanej treści została włączona do zapisów pkt. 8 OSR.
1.5	Mariusz Olczyk /	Odniesienie: OSR: projektowanie uniwersalne;	Wnoszę, aby OSR mocniej wskazała, że dostępność nie	Proponuję dodać rekomendację: „Dalsze	Projektowanie uniwersalne pomaga	Uwaga uwzględniona.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
	tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	definicje i rekomendacje Temat: Uniwersalne projektowanie jako zasada racjonalnej dostępności	powinna być rozumiana jako dokładanie kolejnych elementów specjalnych. Powinna wynikać z projektowania uniwersalnego, racjonalnego usprawnienia, analizy potrzeb, oceny funkcji miejsca i oceny użyteczności.	wdrażanie ustawy powinno opierać się na projektowaniu uniwersalnym jako zasadzie racjonalnego, proporcjonalnego i funkcjonalnego zapewniania dostępności. Istotne wdrożenia powinny być poprzedzane analizą potrzeb użytkowników, funkcji miejsca, ryzyk bezpieczeństwa, kosztów utrzymania, możliwych alternatyw oraz wpływu rozwiązania na wszystkich użytkowników”.	uniknąć dwóch skrajności: braku dostępności oraz nadmiaru nieskoordynowanych rozwiązań. Pozwala projektować rozwiązania możliwie powszechne, trwałe, ekonomicznie uzasadnione i niestygmatyzujące, zamiast kosztownych i przypadkowych adaptacji wykonywanych po czasie. W praktyce nadal zdarzają się kosztowne i przypadkowe adaptacje wykonywane po zakończeniu zasadniczego procesu projektowego.	
1.6	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: projektowanie uniwersalne; jakość wdrożeń Temat: Zasady uniwersalnego projektowania jako kryteria oceny	Wnoszę, aby OSR wskazała, że zasady uniwersalnego projektowania mogą być praktycznym narzędziem oceny jakości dostępności, nie tylko deklaracją ideową. Dotyczy to równego dostępu, elastyczności,	Proponuję dodać zapis: „Przy ocenie standardów dostępności należy uwzględniać zasady projektowania uniwersalnego, w tym równość użycia, elastyczność, prostotę i	Takie podejście porządkuje relację między dostępnością a racjonalnością. Nie każda przestrzeń wymaga maksymalnego nasycenia elementami dostępnościowymi.	Uwaga nieuwzględniona. Rekomendacja zbyt szczegółowa do uwzględnienia w treści UZD.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
			prostoty, czytelnej informacji, tolerancji błędów, niskiego wysiłku, odpowiedniej przestrzeni użytkownika oraz percepcji równości.	intuicyjność, czytelność informacji, tolerancję błędów, niski wysiłek użytkownika i odpowiednią przestrzeń, a także – jako uzupełniające kryterium oceny – wpływ rozwiązania na poczucie równego traktowania i ryzyko stygmatyzacji”.	Właściwe jest rozwiązanie potrzebne, czytelne, proporcjonalne, utrzymywane i możliwe do użycia przez szeroką grupę użytkowników.	Oczekiwania formułowane w rekomendacji powinny być rozpatrywane w ramach tworzenia dedykowanych standardów jako uzupełnienia wdrażanie UZD
1.7	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: projektowanie uniwersalne; standardy i zamówienia Temat: Ryzyko nadmiaru i nieskoordynowania elementów dostępnościowych	Wnoszę, aby OSR wskazała, że dostępność wymaga nie tylko zwiększania liczby rozwiązań, ale także oceny ich potrzeby, lokalizacji, jakości i wzajemnych relacji. Nadmiar oznaczeń, komunikatów, tablic tyflograficznych, ścieżek lub aplikacji może tworzyć chaos informacyjny.	Proponuję dodać rekomendację: „Opracować kryteria stosowania, ograniczania i łączenia rozwiązań dostępnościowych, tak aby były funkcjonalne, spójne, proporcjonalne, ekonomicznie uzasadnione i możliwe do utrzymania”.	Dostępność nie oznacza maksymalnego nasycenia przestrzeni elementami specjalnymi. Oznacza możliwość samodzielnego, bezpiecznego i przewidywalnego korzystania z przestrzeni lub usługi. Brak analizy potrzeb może prowadzić do rozwiązań pozornych albo nadmiarowych dla różnych grup użytkowników. Przykładem z obszaru mojej specjalizacji są nadmiernie rozbudowane lub złe	Uwaga częściowo uwzględniona. Rekomendacja w zmodyfikowanej treści została włączona do zapisów pkt. 8 OSR.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
					opracowane zestawy tablic tyflograficznych, które nie poprawiają orientacji, a zwiększają koszt i trudność utrzymania systemu.	
1.8	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: projektowanie uniwersalne, jakość użytkowa, dostępność niestygmatyzująca Temat: Percepcja równości jako uzupełniające kryterium oceny dostępności	Wnoszę, aby OSR uwzględniła także aspekt percepcji równości. Rozwiązanie może formalnie umożliwiać skorzystanie z usługi, ale jednocześnie segregować, stygmatyzować lub wymuszać korzystanie z osobnej, gorszej albo mniej intuicyjnej ścieżki. Taka dostępność nie realizuje w pełni celu ustawy.	Proponuję dodać rekomendację: „W ocenie dostępności należy uwzględnić, czy rozwiązanie nie segreguje, nie stygmatyzuje i nie obniża poczucia równego traktowania użytkownika. Rozwiązania specjalne powinny być stosowane wtedy, gdy są potrzebne, ale co do zasady dostępność powinna być integrowana z rozwiązaniami głównymi”.	Percepcja równości dobrze uzupełnia klasyczne zasady uniwersalnego projektowania. Pozwala oceniać nie tylko techniczną możliwość skorzystania z usługi, ale także jakość doświadczenia użytkownika. Jest to istotne w urzędach, transporcie, edukacji, kulturze, ochronie zdrowia i sytuacjach kryzysowych.	Uwaga częściowo uwzględniona. Rekomendacja w zmodyfikowanej treści została uwzględniona w części 8 OSR- tj. podkreślono zasadę projektowania uniwersalnego. Trzeba przy tym wyjaśnić, że UZD już w obecnym kształcie przyznaje prymat projektowaniu uniwersalnemu (art. 4) nie promuje rozwiązań odpowiadających na potrzeby konkretnej grupy użytkowników. Dedykowane rozwiązania powinny być traktowane jako uzupełnienie/alternatywa tam, gdzie projektowanie uniwersalne nie może być zastosowane.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
1.9	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: celowość ustawy i stopień realizacji celów Temat: Rozróżnienie sukcesu formalnego i funkcjonalnego	Wnoszę, aby w OSR wyraźnie odróżniono sukces formalny od sukcesu funkcjonalnego. Sama ustawa, koordynatorzy, raportowanie i pojedyncze wdrożenia nie oznaczają jeszcze, że osoba ze szczególnymi potrzebami może samodzielnie i bezpiecznie korzystać z usług oraz przestrzeni.	Proponuję dodać ocenę: „Ustawa stworzyła ramy prawne i instytucjonalne, lecz nie zapewniła jeszcze jednolitej, sprawdzalnej i funkcjonalnej dostępności w skali kraju”.	Dostępność należy mierzyć skutkiem dla użytkownika: czy może dojść, odczytać, zrozumieć, skorzystać, wezwać pomoc i bezpiecznie opuścić obiekt. Sama deklaracja lub istnienie procedury nie wystarcza.	Uwaga uwzględniona.
1.10	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: mierniki i ewaluacja Temat: Mierniki realnej użyteczności	Wnoszę, aby OSR jasno wskazała, że brak mierników w pierwotnej ocenie skutków regulacji utrudnił ocenę skuteczności ustawy. Kolejny etap polityki dostępności wymaga mierników realnej użyteczności, nie tylko samooceny podmiotów.	Proponuję dodać rekomendację: „Opracować zestaw mierników obejmujących dostępność zweryfikowaną audytem, liczbę usuniętych barier, skuteczność skarg, utrzymanie rozwiązań, ciągłość tras oraz ocenę użytkowników końcowych”.	Raportowanie oparte wyłącznie na deklaracjach podmiotów publicznych nie pozwala odróżnić dostępności formalnej od faktycznie działającej. Mierniki powinny pokazywać jakość, trwałość i użyteczność rozwiązań.	Uwaga nieuwzględniona. Rekomendacja jest zbyt szczegółowa do uwzględnienia w treści UZD. Działania monitoringowe na poziomie koordynatora rządowego nie mają na celu prowadzenia szczegółowej statystyki opartej o mierniki, ale bardziej ogólne badanie trendów, trudności i czynników sukcesu wdrażania przepisów.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
						Szczegółowe analizy mogą być prowadzone na poziomie podmiotów publicznych, gdzie zasadniczo miernikami są warunki minimalne opisane w art. 6 UZD. Takim procesem jest raportowanie stanu zapewniania dostępności.
1.11	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: raportowanie dostępności Temat: Porównywalność danych w kolejnych cyklach raportowania	Zmiany metodologii raportowania ograniczają możliwość porównywania danych między cyklami. OSR powinna potraktować to jako problem zarządzania polityką publiczną.	Proponuję dodać rekomendację: „Raportowanie dostępności powinno mieć stabilną metodologię, a przy każdej zmianie należy stosować wskaźniki pomostowe pozwalające porównać kolejne cykle”.	Bez porównywalnych danych nie wiadomo, czy dostępność się poprawia, pozostaje bez zmian czy ulega regresowi. Polityka publiczna wymaga ciągłości danych.	Uwaga uwzględniona.
1.12	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: koordynacja międzyresortowa Temat: Harmonizacja standardów sektorowych	Koordynacja dostępności powinna obejmować harmonizację standardów między sektorami: transportem, edukacją, zdrowiem, budownictwem, cyfryzacją, ochroną ludności i zamówieniami publicznymi.	Proponuję dodać rekomendację: „Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego powinien inicjować przegląd niespójnych standardów sektorowych oraz wskazywać resorty odpowiedzialne za ich harmonizację”.	Użytkownik doświadcza jednej trasy i jednej usługi, a nie podziału na resorty. Niespójność między dworcem, ulicą, urzędem i szpitalem niweczy samodzielność.	Uwaga uwzględniona.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
1.13	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: koordynatorzy dostępności Temat: Wzmocnienie roli koordynatorów dostępności	Koordynator dostępności bez kompetencji, czasu, budżetu, dostępu do dokumentów i wpływu na decyzje pozostaje funkcją głównie sprawozdawczą. Powinien uwzględniać zróżnicowane potrzeby użytkowników i mieć możliwość korzystania ze wsparcia specjalistów w obszarach wymagających wiedzy szczegółowej.	Proponuję dodać rekomendację: „Określić minimalne kompetencje koordynatora, obowiązek systematycznych szkoleń oraz jego udział w zamówieniach, inwestycjach, odbiorach, skargach, procedurach obsługi i planowaniu budżetu dostępności. Koordynator powinien mieć dostęp do kierownictwa, dokumentów oraz specjalistycznego wsparcia dotyczącego różnych rodzajów szczególnych potrzeb”.	Koordynator powinien być narzędziem rzeczywistej zmiany w instytucji, a nie osobą odpowiedzialną głównie za przygotowywanie planów i sprawozdań. Bez udziału w procesach decyzyjnych nie może skutecznie zapobiegać powstawaniu barier architektonicznych, cyfrowych, informacyjno-komunikacyjnych, organizacyjnych i proceduralnych. Nie musi samodzielnie posiadać pełnej wiedzy o wszystkich rodzajach niepełnosprawności, ale powinien umieć rozpoznawać potrzebę konsultacji z właściwymi specjalistami i użytkownikami.	Uwaga częściowo uwzględniona. Proponowana rekomendacja w części jest już uwzględniona w zapisach OSR. W toczących się pracach nad propozycjami nowelizacji UZD przewiduje się wzmocnienie roli koordynatora dostępności w zakresie m.in. tworzenia zespołów koordynatorów i wsparcia sprawczości działań prowadzonych przez koordynatorów. Rekomendacja przyjęta w zakresie potrzeby udziału koordynatorów dostępności w procedurach zarządczych, inwestycyjnych, organizacyjnych i innych przyjętych na rzecz realizacji usług publicznych (np. procedury zamówień publicznych, obowiązek systematycznych szkoleń).

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
						Uwaga nie uwzględniona w zakresie propozycji określenia kompetencji, którymi powinna odznaczać się osoba pełniąca funkcję koordynatora dostępności. Określenie konkretnych kompetencji byłoby zbyt dużym obciążeniem dla małych samorządów, gdzie często brak jest zasobów kadrowych.
1.14	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: Rada Dostępności i grupy robocze Temat: Ścieżka od rekomendacji do wdrożenia	Wnoszę, aby OSR oceniła, czy rekomendacje Rady Dostępności i grup roboczych są przekładane na standardy, przepisy i praktykę. Obecnie brakuje publicznej ścieżki monitorowania losu rekomendacji.	Proponuję dodać rekomendację: „Utworzyć publiczny rejestr rekomendacji Rady Dostępności i grup roboczych, zawierający informację o sposobie ich rozpatrzenia, stanie wdrożenia lub przyczynach nieuwzględnienia”.	Transparentność zwiększy skuteczność prac eksperckich i ograniczy ryzyko, że rekomendacje pozostaną bez wpływu na praktykę. Ułatwi też ocenę czy system korzysta z wiedzy praktyków.	Uwaga uwzględniona.
1.15	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR – koordynacja systemu, tworzenie standardów i kontrola jakości Temat: Utworzenie Krajowego Centrum	Wnoszę, aby OSR wskazała potrzebę utworzenia stałej krajowej jednostki odpowiedzialnej za standaryzację, ocenę jakości i koordynację rozwiązań	Proponuję dodać rekomendację: „Należy utworzyć przy ministrze właściwym do spraw rozwoju regionalnego Krajowe	Jednolitości dostępności nie da się osiągnąć wyłącznie przez lokalne standardy, dobrowolne poradniki i okazjonalne	Uwaga uwzględniona.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
		Standardów i Jakości Dostępności	dostępnościowych. Sam udział praktyków i użytkowników w pojedynczych konsultacjach nie zapewnia jednolitości standardów ani ciągłości działań. Obecnie wiedza, odpowiedzialność i kompetencje są rozproszone między resortami, jednostkami samorządu, instytucjami publicznymi, organizacjami społecznymi i wykonawcami. Powoduje to powstawanie odmiennych standardów, powielanie prac, brak jednolitych kryteriów odbioru oraz ograniczoną możliwość kontroli jakości wdrożeń.	Centrum Standardów i Jakości Dostępności albo wyodrębnić w strukturze Ministerstwa stałą jednostkę organizacyjną o równoważnych kompetencjach. Do jej zadań powinno należeć: opracowywanie, harmonizowanie i aktualizowanie krajowych standardów dostępności; opiniowanie projektów przepisów, standardów sektorowych i istotnych inwestycji publicznych pod względem dostępności; tworzenie wzorcowych specyfikacji zamówień, kryteriów odbioru i list kontrolnych; prowadzenie lub koordynowanie oceny jakości rozwiązań finansowanych ze środków publicznych; organizowanie testów użytkowych i konsultacji z osobami reprezentującymi różne	konsultacje. Potrzebna jest jednostka posiadająca trwały mandat, kompetencje, zaplecze eksperckie oraz odpowiedzialność za jakość całego systemu. Rada Dostępności może pełnić funkcję opiniodawczą i doradczą, a koordynatorzy dostępności odpowiadają za działania w poszczególnych podmiotach. Nie zastępuje to jednak jednostki technicznej i operacyjnej, która przygotowywałaby standardy, interpretowała wymagania, porównywała rozwiązania, wspierała ich odbiór i monitorowała skutki wdrożeń. Bez takiego mechanizmu każda	

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
				rodzaje szczególnych potrzeb; prowadzenie krajowej bazy standardów, interpretacji, wzorcowych rozwiązań, błędów i rekomendacji; wspieranie koordynatorów dostępności, zamawiających, projektantów i zarządców obiektów; monitorowanie stosowania standardów oraz przedstawianie propozycji zmian legislacyjnych i wykonawczych. Centrum powinno działać w sposób interdyscyplinarny, z udziałem przedstawicieli administracji, praktyków, projektantów, osób ze szczególnymi potrzebami, organizacji społecznych, środowiska naukowego i specjalistów wdrożeniowych. Skład zespołów roboczych powinien być	instytucja i każde miasto może nadal tworzyć własny sposób rozumienia dostępności. Użytkownik opuszczający jeden budynek, korzystający z transportu, przemieszczający się do innego miasta albo korzystający z kolejnej usługi trafia wówczas na odmienny system oznaczeń, informacji i procedur. W moim obszarze praktyki dotyczy to między innymi planów tyflograficznych, tyflografik, oznaczeń Braille'a i FON/NSP. Podobny problem występuje jednak także w dostępności ruchowej, cyfrowej, komunikacyjnej, poznawczej, ewakuacyjnej i transportowej. Krajowe centrum powinno zapewniać wspólne	

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
				každorazowo dostosowany do przedmiotu opracowywanego standardu lub ocenianego rozwiązania”.	zasady, pozostawiając możliwość stosowania różnych technologii i rozwiązań szczegółowych, o ile spełniają one jednolite wymagania funkcjonalne i jakościowe.	
1.16	Mariusz Olczyk / tyflogartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR – udział użytkowników i praktyków w tworzeniu, testowaniu i ocenie standardów Temat: Zasady udziału użytkowników i praktyków w pracach standaryzacyjnych	Wnoszę, aby OSR określiła zasady udziału użytkowników końcowych i praktyków w opracowywaniu, testowaniu, wdrażaniu i aktualizowaniu standardów dostępności. Samo ogólne stwierdzenie, że dokument lub rozwiązanie zostały skonsultowane z osobami z niepełnosprawnościami, nie pozwala ocenić jakości, zakresu ani rzeczywistego wpływu tych konsultacji. Udział użytkowników i praktyków powinien mieć charakter stały, udokumentowany i adekwatny do przedmiotu prac. Nie może ograniczać się do jednorazowego	Proponuję dodać rekomendację: „Przy opracowywaniu, testowaniu, wdrażaniu i aktualizowaniu standardów dostępności należy zapewnić udział użytkowników końcowych, praktyków oraz specjalistów posiadających doświadczenie odpowiednie do przedmiotu prac. Uczestnicy powinni być włączani od etapu definiowania problemu i tworzenia założeń, przez ocenę prototypów i testy użytkowe, po odbiór rozwiązania oraz ocenę jego działania po wdrożeniu.	Udział użytkowników nie może mieć charakteru wyłącznie formalnego lub reprezentacyjnego. Osoba zaproszona do zaopiniowania ukończonego dokumentu ma znacznie mniejszy wpływ niż użytkownik uczestniczący w definiowaniu problemu, określaniu kryteriów, testowaniu wariantów i ocenie rozwiązania po jego wdrożeniu. Skład zespołu powinien być dostosowany do przedmiotu prac. Standard dotyczący ewakuacji wymaga udziału innych	Uwaga częściowo uwzględniona. Rekomendacja w zmienionej treści została włączona do zapisów pkt. 8 OSR.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
			zaopiniowania gotowego dokumentu lub rozwiązania.	Dokumentacja prac powinna wskazywać, jakie grupy użytkowników i specjalistów uczestniczyły w procesie, na jakich etapach brały udział, jakie uwagi zgłosiły oraz w jaki sposób uwagi te zostały uwzględnione albo dlaczego zostały odrzucone. Samo stwierdzenie, że projekt był konsultowany z osobami z niepełnosprawnościami, nie powinno być uznawane za wystarczające potwierdzenie udziału użytkowników”.	specjalistów i użytkowników niż standard dotyczący informacji cyfrowej, transportu, komunikacji w polskim języku migowym, dostępności poznawczej czy oznaczeń dotykowych. W obszarze mojej specjalizacji osoby niewidome i słabowidzące oraz praktycy mogą ocenić między innymi, czy plan tyflograficzny jest czytelny, czy oznaczenie można odnaleźć, czy trasa prowadząca ma logiczny przebieg i czy system informacji umożliwia kontynuowanie drogi. Analogiczna wiedza użytkowa jest konieczna przy rozwiązaniach dla osób z ograniczoną mobilnością, osób głuchych i słabosłyszących, osób z trudnościami poznawczymi i	

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Proponycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
					komunikacyjnymi, osób starszych oraz innych osób ze szczególnymi potrzebami. Krajowe Centrum Standardów i Jakości Dostępności powinno określić metodykę takich konsultacji i testów, prowadzić otwarty i przejrzysty mechanizm naboru użytkowników, praktyków i ekspertów do poszczególnych prac, oparty na jawnych kryteriach kompetencyjnych i adekwatności doświadczenia do przedmiotu konsultacji oraz pilnować, aby udział użytkowników był rzeczywisty, adekwatny i udokumentowany.	
1.17	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: zamówienia publiczne Temat: Jakość opisu, odbioru i utrzymania w zamówieniach publicznych	Wnoszę, aby OSR podkreśliła, że problemem nie jest tylko wpisywanie dostępności do zamówień, ale jakość opisu przedmiotu zamówienia, weryfikacja	Proponuję dodać rekomendację: „Opracować wzorcowe klauzule, listy kontrolne odbioru i minimalne wymagania dla rozwiązań	Zamawiający często nie mają specjalistycznej wiedzy o potrzebach różnych grup użytkowników. Bez wzorców i procedur	Uwaga częściowo uwzględniona. Rekomendacja w zmienionej treści została

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
			wykonania, odbiór i utrzymanie.	architektonicznych, cyfrowych, informacyjno-komunikacyjnych i organizacyjnych, w tym urządzeń, publikacji, systemów informacji, obsługi, oznaczeń i technologii wspomagających”.	odbioru mogą powstawać rozwiązania formalnie zgodne z zamówieniem, lecz niefunkcjonalne, trudne do utrzymania albo wykluczające część osób ze szczególnymi potrzebami.	włączona do zapisów pkt. 8 OSR. Zostanie ona również wzięta pod uwagę w procesie aktualizowania wytycznych zawierających przykładowe propozycje zapisów umów na realizację zadań publicznych zawieranych z podmiotami innymi niż publiczne, na podstawie art. 4 ust. 3.
1.18	Mariusz Olczyk / tyflogartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: kontrola jakości Temat: Odbiór jakościowy rozwiązań dostępnościowych	Rozwiązania dostępnościowe finansowane ze środków publicznych powinny podlegać obowiązkowemu odbiorowi jakościowemu i funkcjonalnemu. Samo wykonanie elementu zgodnie z dokumentacją, specyfikacją techniczną albo wymaganiami zamówienia nie daje pewności, że będzie on możliwy do samodzielnego, bezpiecznego i zgodnego z przeznaczeniem użytkowania przez osoby ze szczególnymi potrzebami. OSR powinna wskazać brak	Proponuję dodać rekomendację: „Rozwiązania dostępnościowe finansowane ze środków publicznych powinny podlegać odbiorowi technicznemu, funkcjonalnemu i użytkowemu. Odbiór powinny prowadzić osoby posiadające kompetencje odpowiednie do rodzaju ocenianego rozwiązania, a tam, gdzie jest to zasadne, powinien on obejmować testy z udziałem użytkowników	Brak odbioru jakościowego powoduje, że środki publiczne mogą finansować rozwiązania formalnie wykonane, lecz nieskuteczne albo tworzące nowe bariery. Dotyczy to wszystkich obszarów dostępności. W przypadku osób z niepełnosprawnością ruchową mogą to być między innymi pochylnie o niewłaściwych parametrach, zbyt ciężkie drzwi, niedostępne toalety, źle	Uwaga częściowo uwzględniona. Uwaga kierunkowo jest słuszna, jednakże jej zakres wykracza poza zakładany wariant nowelizacji UZD, a dodatkowo wydaje się trudny do praktycznego wdrożenia. Oczekiwania formułowane w rekomendacji powinny być rozpatrywane w ramach modyfikacji innych przepisów niż UZD np. prawa zamówieniach publicznych. Jednocześnie

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
			jednolitej procedury takiego odbioru jako istotną lukę systemową.	reprezentujących grupy, dla których rozwiązanie zostało zaprojektowane. Procedura odbioru powinna uwzględniać możliwość samodzielnego użycia, bezpieczeństwo, czytelność, spójność, trwałość, odnajdywalność oraz zgodność z rzeczywistymi potrzebami użytkowników”.	rozmiszczzone poręcze, niewystarczająca przestrzeń manewrowa albo urządzenia zamontowane poza zasięgiem użytkownika. W przypadku osób niewidomych i słabowidzących problemem mogą być nieczytelne plany tyflograficzne, błędne oznaczenia w alfabecie Braille’a, niewłaściwie poprowadzone FON/NSP, brak kontrastu, olśnienie, nieprzewidywalna lokalizacja informacji albo brak ciągłości prowadzenia. W przypadku osób głuchych i słabosłyszących mogą to być niesprawne lub niewłaściwie zainstalowane pętle indukcyjne, brak informacji wizualnej, brak napisów, niewłaściwa akustyka, brak tłumaczenia na	trzeba brać pod uwagę możliwe trudności wdrożeniowe związane np. z doбором osób weryfikujących/ testujących rozwiązania, oceną ich kompetencji, dostępnością czasową Niemniej jednak rekomendacja w zmienionej treści została włączona do zapisów pkt. 8 OSR.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
					polski język migowy albo system alarmowy oparty wyłącznie na dźwięku. W przypadku osób z niepełnosprawnością intelektualną, trudnościami poznawczymi lub komunikacyjnymi barierą mogą być nieczytelne procedury, skomplikowany język, nadmiar informacji, niejednoznaczne komunikaty, brak tekstu łatwego do czytania i zrozumienia, nieprzewidywalna organizacja obsługi albo niedostępny system kolejkowy. Odbiór jakościowy powinien uwzględniać również potrzeby osób starszych, osób czasowo ograniczonych w funkcjonowaniu, osób z nadwrażliwością sensoryczną oraz użytkowników korzystających z	

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
					technologii asystujących. Nie wystarczy potwierdzić, że określony element został zamontowany lub usługa została formalnie uruchomiona. Należy sprawdzić, czy rozwiązanie rzeczywiście działa, jest możliwe do odnalezienia i użycia oraz nie powoduje konfliktu z potrzebami innych grup użytkowników.	
1.19	Mariusz Olczyk / tyfłokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: utrzymanie dostępności Temat: Utrzymanie i przeglądy rozwiązań dostępnościowych	Wnoszę, aby OSR wskazała, że dostępność wymaga utrzymania. Pochylnie, windy, drzwi automatyczne, pętle indukcyjne, oznaczenia, FON/NSP, strony internetowe, dokumenty, urządzenia, procedury i publikacje trzeba regularnie sprawdzać, aktualizować, czyścić, naprawiać i dostosowywać do zmian organizacyjnych.	Proponuję dodać rekomendację: „Podmioty publiczne powinny prowadzić okresowe przeglądy dostępności, obejmujące sprawność, aktualność, czytelność, trwałość, bezpieczeństwo i zgodność z aktualną organizacją przestrzeni”.	Dostępność nieutrzymywana staje się barierą. Problem może dotyczyć niesprawnej windy lub pętli indukcyjnej, zastawionej trasy wolnej od przeszkód, nieaktualnej informacji, niedostępnego dokumentu cyfrowego, zużytego oznaczenia dotykowego albo procedury, której personel nie zna. Utrzymanie powinno	Uwaga częściowo uwzględniona. MFIPR kierunkowo zgadza się propozycją rekomendacji. Wartym podkreślenia jest przy tym fakt, iż podobne mechanizmy są już ujęte w UZD np. plan poprawy zapewniania dostępności, raportowanie dostępności. Są to

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
					obejmować wszystkie rodzaje dostępności.	procesy, które zakładają dokonywanie przeglądów. Rekomendacja w zmodyfikowanej treści została uwzględniona w pkt. 8 OSR.
1.20	Mariusz Olczyk / tyflogartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: uwagi z lat 2018–2019; ciągłość konsultacji Temat: Analiza wcześniejszych nieuwzględnionych uwag	Wnoszę, aby w OSR odnotowano, że część problemów sygnalizowanych w konsultacjach programu Dostępność Plus i projektu ustawy w latach 2018–2019 pozostaje aktualna. Dotyczy to szczególnie jednolitości, tyflografik, adaptacji edukacyjnych i odbioru jakościowego.	Proponuję dodać zapis: „W dalszych pracach należy przeanalizować nieuwzględnione lub częściowo nieuwzględnione uwagi z konsultacji poprzedzających ustawę, zwłaszcza tam, gdzie obecna praktyka potwierdza zgłaszane ryzyka”.	OSR ex post powinna pokazywać, czy państwo wyciąga wnioski z wcześniejszych konsultacji. Jeżeli te same problemy wracają po latach, oznacza to lukę wdrożeniową.	Uwaga nieuwzględniona. Wiele z obszarów, na które zwracano uwagę w procesie konsultacji przed przyjęciem UZD ma swoje potwierdzenie w badaniu ewaluacyjnym dotyczącym przepisów ustawy wykonanym na zlecenie MFIPR w 2024 r. Problemy te zostały więc wzięte pod uwagę przy okazji przygotowywania analizy OSR, jak również wariantów nowelizacji UZD.
2	Mariusz Olczyk / tyflogartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Priorytet: KLUCZOWA. Odniesienie: rozdz. 1 „Zakres przedmiotowy ustawy” i rozdz. 10 „Rekomendacje...”, s. 1 oraz 45–48 Temat: Utworzenie Krajowego Centrum	Wiedza, kompetencje i odpowiedzialność za dostępność są rozproszone między resortami, samorządami, instytucjami, organizacjami i wykonawcami. Brakuje stałego zaplecza	Proponuję dodać rekomendację: „Utworzyć przy ministrze właściwym do spraw rozwoju regionalnego Krajowe Centrum Standardów i Jakości Dostępności albo	Rada Dostępności i koordynatorzy pełnią inne funkcje i nie zastępują jednostki technicznej, która przygotowuje standardy, interpretuje wymagania i wspiera	Uwaga uwzględniona. Rekomendacja o podobnym zakresie była już jęta w OSR ex pot.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
		Standardów i Jakości Dostępności	technicznego i operacyjnego odpowiedzialnego za jednolitość oraz jakość systemu.	wyodrębnić stałą jednostkę organizacyjną o równoważnych kompetencjach. Do jej zadań powinno należeć opracowywanie i harmonizowanie standardów, tworzenie narzędzi wdrożeniowych, koordynowanie testów użytkowych, wspieranie odbioru jakościowego, prowadzenie bazy interpretacji i monitorowanie stosowania standardów”.	ich wdrożenie. Bez stałego centrum każda instytucja może nadal rozumieć dostępność inaczej.	
2.1	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: informacja dotykowa; Raport brajlowski 2025 Temat: Wykorzystanie wniosków z Raportu brajlowskiego	Wnoszę, aby OSR szerzej wykorzystwała raport „Przeprowadzenie ankietowania wśród osób z niepełnosprawnością wzroku” z 2025 r. (dalej: „Raport brajlowski”). Badanie pokazuje, że alfabet Braille’a nadal jest ważny, ale obecny system oznaczeń w przestrzeni publicznej jest fragmentaryczny, niespójny i często trudny do znalezienia.	Proponuję dodać rekomendację: obejmujący lokalizację, treść, parametry, materiały, utrzymanie, kontrolę i powiązanie z innymi kanałami informacji”.	Raport wskazuje, że 63,2% badanych napotyka brak konsekwencji w umiejscowieniu oznaczeń, 50% wskazuje ścieralność lub uszkodzenia, a 36,9% lokalizację w miejscach trudno dostępnych. To potwierdza systemowy charakter problemu.	Uwaga nieuwzględniona. Rekomendacja sformułowana na zbyt dużym poziomie szczegółowości co wykracza poza normy przyjęte dla tworzenia ustaw. Zakres rekomendacji do ewentualnego rozważenia przy tworzeniu aktów wykonawczych

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
						(rozporządzenia) lub standardów. Opisywana w uwadze problematyka jest z jednej strony efektem z drugiej przedmiotem dalszych prac Grupy roboczej Rady Dostępności do spraw dostępności dla osób niewidomych. Celem prac Grupy roboczej w tej jest m.in. wydanie wytycznych dla praktycznego zastosowania standardów informacji dotykowej, w tym oznaczeń w alfabecie Braille'a.
2.2	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: Raport brajlowski 2025; lokalizacja oznaczeń Temat: Przewidywalna lokalizacja oznaczeń Braille'a i wypukłych	Najważniejszym warunkiem użyteczności oznaczeń Braille'a i oznaczeń wypukłych jest przewidywalność ich lokalizacji. Jeżeli użytkownik nie wie, gdzie szukać informacji, oznaczenie praktycznie nie działa.	Proponuję dodać zapis: „Oznaczenia w alfabecie Braille'a i oznaczenia wypukłe powinny być lokalizowane w stałych, przewidywalnych i określonych krajowym standardem strefach montażu, odpowiednich do rodzaju drzwi, urządzenia lub elementu wyposażenia”.	Respondenci raportu wskazywali potrzebę oznaczeń zawsze w tych samych miejscach i na zbliżonej wysokości. Odnajdywalność jest częścią dostępności, a nie kwestią techniczną drugorzędną.	Uwaga nieuwzględniona. Rekomendacja sformułowana na zbyt dużym poziomie szczegółowości co wykracza poza normy przyjęte dla tworzenia ustaw. Zakres rekomendacji do ewentualnego rozważenia przy tworzeniu aktów wykonawczych (rozporządzenia) lub standardów.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
2.3	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: Raport brajlowski 2025; jakość oznaczeń Temat: Jakość techniczna, czystość i utrzymanie informacji dotykowej	Wnoszę, aby OSR odnotowała problem jakości technicznej Braille’a: zbyt płaskie punkty, błędy zapisu, ścieralność, zabrudzenia, nieodpowiednie materiały i brak konserwacji.	Proponuję dodać rekomendację: „Standard Braille’a powinien określać parametry punktów, odstępów, wysokość montażu, materiały, odporność na zużycie, czyszczenie i wymianę uszkodzonych oznaczeń”.	Informacja dotykowa musi być czytelna, czysta i bezpieczna w użytkowaniu, ponieważ użytkownik odbiera ją dłonią. Oznaczenie błędne, brudne lub zużyte nie wspiera dostępności i może wprowadzać użytkownika w błąd.	Uwaga nieuwzględniona. Rekomendacja sformułowana na zbyt dużym poziomie szczegółowości co wykracza poza normy przyjęte dla tworzenia ustaw. Zakres rekomendacji do ewentualnego rozważenia przy tworzeniu aktów wykonawczych (rozporządzenia) lub standardów.
2.4	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: Raport brajlowski 2025; treść oznaczeń Temat: Zasada krótkiej informacji dotykowej	Wnoszę, aby OSR wskazała zasadę krótkiej informacji dotykowej. Braille w przestrzeni publicznej powinien przekazywać przede wszystkim informację decyzyjną: numer, funkcję, kierunek, piętro, przycisk, alarm, wejście albo wyjście.	Proponuję dodać rekomendację: „Dłuższe informacje należy przenosić do kanałów uzupełniających: audio, QR, NFC, strony internetowej, obsługi lub aplikacji, z zachowaniem krótkiego punktu odniesienia dotykowego”.	Długi tekst w Braille’u na korytarzu lub urządzeniu jest mało funkcjonalny. Użytkownik potrzebuje szybkiej informacji potrzebnej do podjęcia decyzji przestrzennej lub obsługowej.	Uwaga nieuwzględniona. Rekomendacja sformułowana na zbyt dużym poziomie szczegółowości co wykracza poza normy przyjęte dla tworzenia ustaw. Zakres rekomendacji do ewentualnego rozważenia przy tworzeniu aktów wykonawczych (rozporządzenia) lub standardów.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
2.5	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: definicje; art. 6 ustawy Temat: Definicja systemu informacji i orientacji dotykowej	W ustawie i dokumentach wykonawczych brakuje definicji informacji dotykowej. Powoduje to zawężanie dostępności do pojedynczych tabliczek, zamiast traktowania jej jako systemu informacji odbieranej dotykiem.	Proponuję dodać rekomendację: „Zdefiniować system informacji i orientacji dotykowej jako zespół rozwiązań odbieranych dotykiem, obejmujący w szczególności oznaczenia w alfabecie Braille’a, wypukły druk i piktogramy, plany dotykowe, oznaczenia urządzeń, informacje umieszczane na poręczach oraz fakturowe elementy prowadzące i ostrzegawcze”.	Definicja ułatwi zamówienia, odbiór, kontrolę i egzekwowanie. Zapobiegnie uznawaniu jednej tablicy w holu za kompletną informację dotykową.	Uwaga częściowo uwzględniona. W zmodyfikowanej treści została ujęta w OSR
2.6	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: dostępność informacyjna; Raport brajlowski 2025 Temat: Ciągłość informacji brajlowskiej i dotykowej	Raport brajlowski pokazuje nie tylko problem obecności Braille’a, ale także brak ciągłości informacyjnej. Oznaczenia często istnieją, lecz nie są połączone z trasą, planem, windą, schodami, przyciskiem lub dalszym kierunkiem.	Proponuję dodać zapis: „Informacja dotykowa i brajlowska powinna być projektowana jako część ciągłego systemu orientacji, a nie jako zbiór niepowiązanych tabliczek, planów i oznaczeń”.	Osoba niewidoma potrzebuje informacji w miejscach decyzyjnych. Brak kontynuacji po odczytaniu oznaczenia powoduje zatrzymanie trasy i konieczność szukania pomocy.	Uwaga nieuwzględniona. Rekomendacja sformułowana na zbyt dużym poziomie szczegółowości co wykracza poza normy przyjęte dla tworzenia ustaw. Zakres rekomendacji do ewentualnego rozważenia przy tworzeniu aktów wykonawczych

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
						(rozporządzenia) lub standardów.
2.7	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: deklaracje dostępności Temat: Praktyczna informacja o lokalizacji rozwiązań dostępnościowych	Deklaracje dostępności i informacje o obiekcie powinny wskazywać nie tylko, że istnieją określone udogodnienia, lecz także, gdzie się znajdują, jak z nich skorzystać, jakie mają ograniczenia oraz jaka alternatywa jest dostępna w razie awarii.	Proponuję dodać rekomendację: „Informacja o dostępności obiektu lub usługi powinna praktycznie opisywać dojście i wejście, miejsca parkingowe, windy, toalety, stanowiska obsługi, pętle indukcyjne, możliwość komunikacji w PJM, rozwiązania dla osób z trudnościami poznawczymi, plany tyflograficzne, Braille, FON/NSP oraz procedury uzyskania pomocy”.	Informacja przed przybyciem do obiektu jest częścią dostępności. Użytkownik powinien wiedzieć, czego może się spodziewać, jakie rozwiązania rzeczywiście działają i jak rozpocząć korzystanie z obiektu lub usługi bez konieczności uzyskiwania przypadkowej pomocy.	Uwaga nieuwzględniona. Rekomendacja sformułowana na zbyt dużym poziomie szczegółowości co wykracza poza normy przyjęte dla tworzenia ustaw. Zakres rekomendacji do ewentualnego rozważenia przy tworzeniu aktów wykonawczych (rozporządzenia) lub standardów.
2.8	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: transport publiczny; informacja pasażerska Temat: Wielokanałowa informacja w transporcie	Wnoszę, aby OSR wskazała potrzebę jednolitego standardu wielokanałowej informacji w transporcie publicznym. Informacja powinna być dostępna wzrokowo, dźwiękowo, dotykowo, tekstowo i cyfrowo oraz obejmować sytuacje standardowe i awaryjne.	Proponuję dodać rekomendację: „Opracować sektorowy standard dostępnej informacji pasażerskiej, obejmujący pojazdy, przystanki, perony, dworce, węzły przesiadkowe, automaty biletowe, systemy kolejkowe i komunikaty o zakłóceniach. Standard	Informacja transportowa jest potrzebna osobom korzystającym z różnych kanałów percepcji i komunikacji. W obszarze mojej specjalizacji szczególne znaczenie mają oznaczenia dotykowe, komunikaty głosowe i odnajdywalność.	Uwaga nieuwzględniona. Rekomendacja sformułowana na zbyt dużym poziomie szczegółowości co wykracza poza normy przyjęte dla tworzenia ustaw. Zakres rekomendacji do ewentualnego rozważenia przy tworzeniu aktów

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
				powinien uwzględniać potrzeby osób z niepełnosprawnościami wzroku, słuchu, ruchu i funkcji poznawczych oraz osób starszych”.	przycisków. Dla innych użytkowników równie istotne są czytelne komunikaty wizualne, napisy, kontrast, prosty język, dostępna aplikacja, odpowiedni czas na reakcję oraz możliwość uzyskania pomocy.	wykonawczych (rozporządzenia) lub standardów.
2.9	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: placówki ochrony zdrowia Temat: Kompleksowa dostępność placówek ochrony zdrowia	Wnoszę, aby OSR wyodrębniła placówki ochrony zdrowia jako sektor priorytetowy dla dostępności architektonicznej, cyfrowej, informacyjno-komunikacyjnej, organizacyjnej i proceduralnej.	Proponuję dodać rekomendację: „Minimalny standard dostępności placówek ochrony zdrowia powinien obejmować dojście i wejście, rejestrację, system kolejkowy, komunikację z personelem, windy, gabinety, toalety, punkty pobrań, aptekę, informacje o procedurach, dostępność cyfrową oraz ewakuację”.	W placówce zdrowia bariery szczególnie silnie wpływają na bezpieczeństwo i poczucie samodzielności. Osoba może jednocześnie doświadczać ograniczeń ruchowych, sensorycznych, poznawczych, komunikacyjnych, bólu, stresu lub obniżonej koncentracji. W obszarze dostępności dla osób niewidomych istotna jest ciągła informacja kierunkowa, ale standard powinien równolegle obejmować potrzeby osób	Uwaga nieuwzględniona. Rekomendacja sformułowana na zbyt dużym poziomie szczegółowości co wykracza poza normy przyjęte dla tworzenia ustaw. Zakres rekomendacji do ewentualnego rozważenia przy tworzeniu aktów wykonawczych (rozporządzenia) lub standardów.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
					głuchych, osób z ograniczoną mobilnością, trudnościami poznawczymi i innych pacjentów wymagających wsparcia.	
2.10	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: urządzenia samoobsługowe i panele dotykowe Temat: Dostępne interfejsy alternatywne	Wnoszę, aby OSR wskazała problem urządzeń samoobsługowych opartych na jednym sposobie interakcji, w szczególności ekranach dotykowych bez dostępnej alternatywy. Dotyczy to bankomatów, biletomatów, paczkomatów, wind, domofonów, terminali i urządzeń używanych w usługach publicznych lub powszechnych.	Proponuję dodać rekomendację: „Urządzenia samoobsługowe powinny zapewniać dostępny sposób obsługi podstawowej oraz co najmniej jeden sposób alternatywny umożliwiający osiągnięcie równoważnego rezultatu. Sposób alternatywny nie może prowadzić do gorszego traktowania użytkownika ani powodować nieuzasadnionej zależności od pomocy osoby trzeciej. Należy uwzględniać fizyczne punkty odniesienia, oznaczenia dotykowe, komunikaty głosowe i	Interfejs oparty wyłącznie na dotyku, wzroku, słuchu, szybkim reagowaniu albo precyzyjnym ruchu dłoni wyklucza różne grupy użytkowników. W przypadku osób niewidomych ekran bez udźwiękowienia i fizycznych punktów odniesienia uniemożliwia samodzielność; dla osób z ograniczoną mobilnością problemem może być wysokość i zasięg elementów, a dla osób z trudnościami poznawczymi niejasna sekwencja czynności lub zbyt krótki czas na wykonanie zadania.	Uwaga nieuwzględniona. Proponowana rekomendacja wykracza poza zakres przedmiotowy objęty UZD, w większym stopniu dotyczy dostępności produktów regulowanych w innej ustawie.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
				wizualne, napisy, kontrast, odpowiedni czas reakcji, możliwość obsługi z pozycji siedzącej, zgodność z technologiami asystującymi oraz dostępne wsparcie człowieka”.		
2.11	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: model wielokanałowy informacji Temat: Braille i technologie cyfrowe jako rozwiązania komplementarne	Wnoszę, aby OSR nie przeciwstawiała informacji w alfabecie Braille’a technologiom cyfrowym. Kanały te powinny być traktowane jako rozwiązania komplementarne, dobierane odpowiednio do funkcji informacji i warunków korzystania.	Proponuję dodać rekomendację: „Krótka informacja dotykowa powinna być uzupełniana przez dźwięk, QR, NFC, beacony, opis na stronie i pomoc człowieka, ale nie zastępowana wyłącznie kanałem cyfrowym”.	Nie każdy ma smartfon, internet, aplikację, słuchawki lub biegłą znajomość Braille’a. System odporny i dostępny powinien działać przez kilka kanałów naraz.	Uwaga nieuwzględniona. Rekomendacja sformułowana na zbyt dużym poziomie szczegółowości co wykracza poza normy przyjęte dla tworzenia ustaw. Zakres rekomendacji do ewentualnego rozważenia przy tworzeniu aktów wykonawczych (rozporządzenia) lub standardów.
2.12	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: osoby nieznające Braille’a Temat: Braille jako narzędzie konieczne, ale niewystarczające	Raport pokazuje, że część osób z niepełnosprawnością wzroku nie zna alfabetu Braille’a albo używa go rzadko. OSR powinna podkreślić, że alfabet Braille’a pozostaje w wielu	Proponuję dodać rekomendację: „Braille powinien być łączony z wypukłymi piktogramami, kontrastem, informacją głosową, prostym opisem	Dostępność sensoryczna musi obejmować osoby niewidome od urodzenia, ociemniałe, słabowidzące i osoby	Uwaga nieuwzględniona. Rekomendacja sformułowana na zbyt dużym poziomie szczegółowości co wykracza poza normy

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
			sytuacjach niezbędnym kanałem informacji, jednak nie może być traktowany jako jedyne rozwiązanie dla wszystkich osób z niepełnosprawnością wzroku.	i dostępnymi rozwiązaniami cyfrowymi”.	korzystające z różnych strategii orientacji.	przyjęte dla tworzenia ustaw. Zakres rekomendacji do ewentualnego rozważenia przy tworzeniu aktów wykonawczych (rozporządzenia) lub standardów.
2.14 ¹	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: plany tyflograficzne; odnajdywalność Temat: Odnajdywalność planów dotykowych	Wnoszę, aby OSR wskazała, że plan dotykowy musi być łatwy do znalezienia. Sam plan w holu nie wystarcza, jeżeli użytkownik nie wie, gdzie go szukać albo nie może bezpiecznie do niego dojść.	Proponuję dodać rekomendację: „Każdy plan dotykowy powinien być powiązany z wejściem, punktem informacji lub początkiem trasy prowadzącej oraz oznaczony w sposób możliwy do odnalezienia dotykiem i wzrokiem”.	Użytkownik nie powinien szukać planu przypadkowo po ścianach. Odnajdywalność jest częścią standardu, podobnie jak wysokość montażu, brak kolizji i aktualność treści.	Uwaga nieuwzględniona. Rekomendacja sformułowana na zbyt dużym poziomie szczegółowości co wykracza poza normy przyjęte dla tworzenia ustaw. Zakres rekomendacji do ewentualnego rozważenia przy tworzeniu aktów wykonawczych (rozporządzenia) lub standardów.
2.15	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: plany tyflograficzne; hierarchia treści Temat: Zakres i hierarchia treści na planach dotykowych	Wnoszę, aby OSR wskazała potrzebę określenia minimalnego i maksymalnego zakresu informacji na planach. Jedne	Proponuję dodać rekomendację: „Standard powinien obejmować hierarchię treści: wejścia, wyjścia, punkt obsługi, windy, schody, toalety,	Plan ma odpowiadać na pytania: gdzie jestem, dokąd mogę iść, gdzie uzyskam pomoc i jak wyjść. Nie powinien być pełnym rzutem	Uwaga nieuwzględniona. Rekomendacja sformułowana na zbyt dużym poziomie szczegółowości co

¹ Nr zgodna z dokumentem z uwagami przekazanym przez zgłaszającego (brak nr 2.13) .

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
			plany są zbyt ubogie, inne nadmiernie szczegółowe.	drogi ewakuacji, główne kierunki i kluczowe funkcje obiektu”.	architektonicznym ani przypadkowym skrótem informacji.	wykracza poza normy przyjęte dla tworzenia ustaw. Zakres rekomendacji do ewentualnego rozważenia przy tworzeniu aktów wykonawczych (rozporządzenia) lub standardów.
2.16	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: tyflografia; osoby słabowidzące Temat: Czytelność dotykowa i wzrokowa tyflografiki	Tyflografia powinna być projektowana jednocześnie dla dotyku i wzroku. OSR powinna wskazać potrzebę standardu kontrastu, typografii, oświetlenia i braku odbłasków.	Proponuję dodać rekomendację: „Standard tyflografik powinien wymagać równoległej czytelności dotykowej i wzrokowej, w tym odpowiedniego kontrastu, wielkości znaków, typografii, oświetlenia i ograniczenia odbłasków”.	Osoby słabowidzące często korzystają z resztek wzroku. Dostępność dotykowa nie powinna pomijać czytelności wizualnej ani potrzeb osób o różnych poziomach percepcji.	Uwaga nieuwzględniona. Rekomendacja sformułowana na zbyt dużym poziomie szczegółowości co wykracza poza normy przyjęte dla tworzenia ustaw. Zakres rekomendacji do ewentualnego rozważenia przy tworzeniu aktów wykonawczych (rozporządzenia) lub standardów.
2.17	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: FON/NSP; nazewnictwo Temat: Jednolite nazewnictwo oznaczeń fakturowych	Wnoszę, aby OSR wskazała niespójność terminologiczną wokół FON, NSP, TWSI, TGSI, ścieżek dotykowych, ścieżek prowadzących i oznaczeń fakturowych.	Proponuję dodać rekomendację: „Przyjąć jednolite nazewnictwo dla oznaczeń fakturowych i konsekwentnie stosować je w przepisach,	Bez wspólnego języka trudno zamawiać, projektować, odbierać i wyjaśniać użytkownikom znaczenie oznaczeń. Terminologia wpływa	Uwaga nieuwzględniona. Rekomendacja sformułowana na zbyt dużym poziomie szczegółowości co wykracza poza normy

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
				standardach, zamówieniach i materiałach edukacyjnych”.	na praktykę projektową i kontrolę jakości.	przyjęte dla tworzenia ustaw. Zakres rekomendacji do ewentualnego rozważenia przy tworzeniu aktów wykonawczych (rozporządzenia) lub standardów.
2.18	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: FON/NSP; znaczenie elementów Temat: Jednolite znaczenie elementów FON/NSP	Wnoszę, aby OSR wskazała ryzyko odmiennego znaczenia punktów, linii i pól uwagi w różnych miastach. Taka praktyka narusza przewidywalność i bezpieczeństwo użytkownika.	Proponuję dodać rekomendację: „Zapewnić jednolite znaczenie podstawowych elementów FON/NSP w skali kraju: pasa prowadzącego, pasa ostrzegawczego i pola uwagi”.	Oznaczenie dotykowe nie może być lokalnym systemem wymagającym ponownego uczenia się w każdym mieście. Osoba przemieszczająca się między miejscowościami powinna rozpoznawać te same sygnały.	Uwaga nieuwzględniona. Rekomendacja sformułowana na zbyt dużym poziomie szczegółowości co wykracza poza normy przyjęte dla tworzenia ustaw. Zakres rekomendacji do ewentualnego rozważenia przy tworzeniu aktów wykonawczych (rozporządzenia) lub standardów.
2.19	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: FON/NSP; relacja norm i prawa Temat: Wiązący charakter podstawowych wymagań FON/NSP	Wnoszę, aby OSR wskazała, że wiele norm i wytycznych dotyczących oznaczeń fakturowych ma charakter niewiązący. Przy elementach wpływających na bezpieczeństwo osoby	Proponuję dodać rekomendację: „Przeanalizować, które wymagania z norm i wytycznych dotyczących FON/NSP powinny zostać włączone do przepisów lub wiążących	Brak obowiązkowości zwiększa uznaniowość projektanta i inwestora. Dostępność zależy wtedy od dobrej woli, jakości zamówienia i lokalnej praktyki.	Uwaga nieuwzględniona. Rekomendacja sformułowana na zbyt dużym poziomie szczegółowości co wykracza poza normy przyjęte dla tworzenia

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
			niewidomej jest to niewystarczające.	standardów dla inwestycji publicznych”.		ustaw. Zakres rekomendacji do ewentualnego rozważenia przy tworzeniu aktów wykonawczych (rozporządzenia) lub standardów.
2.20	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: FON/NSP; kryteria stosowania Temat: Kryteria stosowania, ograniczania i zastępowania FON/NSP	Wnoszę, aby OSR wskazała potrzebę jasnych kryteriów, kiedy oznaczenia fakturowe stosować, kiedy ograniczać, a kiedy zastępować innymi rozwiązaniami orientacyjnymi.	Proponuję dodać rekomendację: „Standard FON/NSP powinien określać kryteria szerokości, natężenia ruchu, znaczenia obiektu, hałasu, przeszkód, punktów decyzyjnych, ryzyka kolizji i dostępnych alternatyw orientacyjnych”.	Nadmiar oznaczeń może dezorientować, a brak oznaczeń może być niebezpieczny. Potrzebne są kryteria oparte na funkcji miejsca, nie uznaniowe zalecenia.	Uwaga nieuwzględniona. Rekomendacja sformułowana na zbyt dużym poziomie szczegółowości co wykracza poza normy przyjęte dla tworzenia ustaw. Zakres rekomendacji do ewentualnego rozważenia przy tworzeniu aktów wykonawczych (rozporządzenia) lub standardów.
2.21	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: FON/NSP; ciągłość prowadzenia Temat: Logiczny początek, przebieg i zakończenie ścieżek prowadzących	Ścieżki prowadzące i oznaczenia fakturowe muszą mieć logiczny początek, przebieg i zakończenie. OSR powinna wskazać problem tras, które nagle znikają, prowadzą w niejednoznaczne miejsce	Proponuję dodać rekomendację: „Standard FON/NSP powinien określać zasady ciągłości prowadzenia, punkty decyzyjne, zakończenia tras, powiązanie z windami, schodami, poręczami, przejściami,	Przerwana ścieżka prowadząca może być gorsza niż jej brak, bo daje użytkownikowi fałszywe poczucie prowadzenia. Dostępność wymaga przewidywalnej sekwencji informacji.	Uwaga nieuwzględniona. Rekomendacja sformułowana na zbyt dużym poziomie szczegółowości co wykracza poza normy przyjęte dla tworzenia ustaw. Zakres

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
			albo nie informują, co użytkownik ma zrobić dalej.	przyciskami i punktami informacji”.		rekomendacji do ewentualnego rozważenia przy tworzeniu aktów wykonawczych (rozporządzenia) lub standardów.
2.22	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: FON/NSP; trwałość nawierzchni Temat: Trwałość i bezpieczeństwo oznaczeń fakturowych	Wnoszę, aby OSR uwzględniła bezpieczeństwo i trwałość oznaczeń fakturowych: antypoślizgowość, odklejanie, starcie, uszkodzenia i wpływ warunków atmosferycznych.	Proponuję dodać rekomendację: „Standard FON/NSP powinien obejmować wymagania trwałości, antypoślizgowości, konserwacji, napraw i okresowych przeglądów”.	Element prowadzący nie może tworzyć ryzyka potknięcia, poślizgnięcia lub błędnego prowadzenia. Utrzymanie nawierzchni jest częścią dostępności i bezpieczeństwa.	Uwaga nieuwzględniona. Rekomendacja sformułowana na zbyt dużym poziomie szczegółowości co wykracza poza normy przyjęte dla tworzenia ustaw. Zakres rekomendacji do ewentualnego rozważenia przy tworzeniu aktów wykonawczych (rozporządzenia) lub standardów.
3	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Priorytet: KLUCZOWA. Odniesienie: uwaga horyzontalna – w szczególności rozdz. 3 i 10, s. 10–12 oraz 45–48 Temat: Ciągłość dostępnościowa trasy i usługi	Pojedynczy dostępny element nie zapewnia dostępności, jeżeli dalsza trasa, informacja, urządzenie albo procedura są niedostępne. Dostępność powinna być oceniana jako ciąg bezpiecznego i samodzielnego korzystania z przestrzeni i usługi.	Proponuję dodać rekomendację: i usługi: od wejścia, przystanku lub parkingu do punktu docelowego, a także ciągłość informacji, komunikacji, obsługi, procedur i drogi ewakuacji”.	Takie podejście pozwala eliminować „wyspy dostępności”, w których użytkownik zostaje zatrzymany na kolejnym etapie mimo formalnej obecności pojedynczego udogodnienia.	Uwaga częściowo uwzględniona. Uwaga kierunkowo słuszna. Jednakże założenia projektowanej nowelizacji ustawy nie uwzględniają dosłownego doprecyzowania w opisywanym zakresie.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
						Takie wymaganie wiązałoby się z koniecznością uwzględnienia przy planowaniu inwestycji analizy otoczenia oraz uwzględnienia odpowiedzialności za użytkowanie danej przestrzeni przypisanej do różnych podmiotów i wypracowania wspólnych rozwiązań. W praktyce rozwiązanie to może być więc trudne do wdrożenia zwłaszcza przy zachowaniu obecnego zakresu przedmiotowego ustawy . Niemniej jednak w sposób ogólny i kierunkowy (na zasadzie dążenia, ale nie obowiązku podmiotów publicznych) uwaga zostaje uwzględniona w części 8 OSR.
3.1	Mariusz Olczyk / tyflokartograf	Odniesienie: OSR: przejścia dla pieszych, sygnalizacja, przestrzeń publiczna	Wnoszę, aby OSR wskazała brak standardu dostępnej informacji o strukturze	Proponuję dodać rekomendację: „Opracować standard	Przejście powinno być możliwe do rozpoznania i bezpiecznego	Uwaga nieuwzględniona.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
	i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Temat: Informacja o strukturze przejścia i kontynuacji trasy	przejścia i sposobie bezpiecznego pokonania miejsca kolizyjnego. Informacja powinna uwzględniać liczbę pasów, kierunek ruchu, wyspy, torowiska, DDR, lokalizację przycisku, sygnalizację oraz kontynuację trasy po drugiej stronie.	dostępnej informacji przy przejściach dla pieszych i przecięciach z DDR, obejmujący czytelność wizualną, informację dotykową i akustyczną, lokalizację przycisków, czas przejścia, obniżenia krawężników, miejsca odpoczynku oraz kontynuację trasy”.	pokonania przez osoby korzystające z różnych sposobów poruszania się i odbioru informacji. Dla osoby niewidomej kluczowe są sygnały dotykowe, akustyczne i lokalizacja przycisku; dla osoby z ograniczoną mobilnością również parametry obniżenia, czas sygnału i możliwość pokonania całej trasy; dla osoby z trudnościami poznawczymi jednoznaczność komunikatów i organizacji ruchu.	Rekomendacja sformułowana na zbyt dużym poziomie szczegółowości co wykracza poza normy przyjęte dla tworzenia ustaw. Zakres rekomendacji do ewentualnego rozważenia przy tworzeniu aktów wykonawczych (rozporządzenia) lub standardów.
3.2	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: przestrzeń pieszo-rowerowa Temat: Bezpieczeństwo w przestrzeni pieszo-rowerowej jako element dostępności	Wnoszę, aby OSR ujęła bezpieczeństwo osób ze szczególnymi potrzebami w przestrzeni pieszo-rowerowej jako element dostępności przestrzeni publicznej. Dotyczy to osób niewidomych i słabowidzących, osób z ograniczoną mobilnością, osób starszych, dzieci, osób z trudnościami poznawczymi oraz innych pieszych	Proponuję dodać rekomendację: „Harmonizować ustawę o dostępności z przepisami o ruchu drogowym, drogach publicznych, projektowaniu infrastruktury pieszej i rowerowej oraz mikromobilności”.	Rozwój DDR i mikromobilności tworzy nowe bariery dynamiczne i organizacyjne. Dostępność chodnika obejmuje nie tylko brak schodów i progów, lecz także czytelne granice, przewidywalność ruchu, odpowiednią szerokość trasy, brak przeszkód i możliwość	Uwaga nieuwzględniona. Zakres uwagi nie koresponduje z horyzontalnym charakterem przepisów UZD. UZD obliuguje do uwzględniania kwestii dostępności w wielu politykach publicznych, nie jest jednak zasadne wskazywanie wybiórczo konkretnych kwestii na

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
			wymagających przewidywalnych warunków ruchu.		bezpiecznego reagowania. Osoby niewidome są szczególnie narażone na bariery niewykrywalne wzrokowo, ale skutki złej organizacji przestrzeni dotyczą znacznie szerszej grupy pieszych.	sugerowanym poziomie szczegółowości . Ponadto w UZD już przewidziano mechanizm przeglądu prawa pod kątem uzupełnienia i harmonizacji w kontekście przepisów związanych z dostępnością, a planowana nowelizacja przewiduje ustalenie takiego przeglądu jako cykliczny. Jednocześnie kwestie problemowe wskazane w treści rekomendacji są przedmiotem prac Grupy roboczej przy Radzie Dostępności i będą uwzględnione m.in. w zakresie działań przewidzianych w kolejnym rządowym programie na rzecz dostępności.
3.3	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: drogi dla rowerów; przejścia przez DDR Temat: Przecięcia ciągów pieszych z drogami dla rowerów	Brakuje spójnych zasad oznaczania miejsc, w których ciąg pieszy przecina drogę dla rowerów. OSR powinna wskazać ten problem jako zagrożenie dla wszystkich	Proponuję dodać rekomendację: „Opracować krajowe zasady oznaczania miejsc przecięcia ciągów pieszych z DDR,	Miejsce przecięcia powinno być jednoznaczne, przewidywalne i możliwe do rozpoznania różnymi zmysłami.	Uwaga nieuwzględniona. Rekomendacja sformułowana na zbyt dużym poziomie

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
			pieszych ze szczególnymi potrzebami, w szczególności osób niewidomych i słabowidzących, osób starszych, osób poruszających się wolniej oraz osób z trudnościami poznawczymi.	obejmujące znaki, FON/NSP, kontrast, pierwszeństwo i informację sensoryczną”.	Osoba niewidoma może nie rozpoznać, że wchodzi na drogę dla rowerów, osoba poruszająca się wolniej może nie zdążyć bezpiecznie jej przekroczyć, a dziecko lub osoba z trudnościami poznawczymi może błędnie odczytać zasady pierwszeństwa. To luka dostępnościowa i bezpieczeństwa ruchu.	szczegółowości co wykracza poza normy przyjęte dla tworzenia ustaw. Zakres rekomendacji do ewentualnego rozważenia przy tworzeniu aktów wykonawczych (rozporządzenia) lub standardów.
3.4	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: drogi dla rowerów; przejścia przez DDR Temat: Przekięcia ciągów pieszych z drogami dla rowerów	Brakuje spójnych zasad oznaczania miejsc, w których ciąg pieszy przecina drogę dla rowerów. OSR powinna wskazać ten problem jako zagrożenie dla wszystkich pieszych ze szczególnymi potrzebami, w szczególności osób niewidomych i słabowidzących, osób starszych, osób poruszających się wolniej oraz osób z trudnościami poznawczymi.	Proponuję dodać rekomendację: „Opracować krajowe zasady oznaczania miejsc przekięcia ciągów pieszych z DDR, obejmujące znaki, FON/NSP, kontrast, pierwszeństwo i informację sensoryczną”.	Miejsce przekięcia powinno być jednoznaczne, przewidywalne i możliwe do rozpoznania różnymi zmysłami. Osoba niewidoma może nie rozpoznać, że wchodzi na drogę dla rowerów, osoba poruszająca się wolniej może nie zdążyć bezpiecznie jej przekroczyć, a dziecko lub osoba z trudnościami poznawczymi może	Uwaga nieuwzględniona. Rekomendacja sformułowana na zbyt dużym poziomie szczegółowości co wykracza poza normy przyjęte dla tworzenia ustaw. Zakres rekomendacji do ewentualnego rozważenia przy tworzeniu aktów wykonawczych (rozporządzenia) lub standardów.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
					błędnie odczytać zasady pierwszeństwa. To luka dostępnościowa i bezpieczeństwa ruchu.	
3.5	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: separacja ruchu pieszego i rowerowego Temat: Standard separacji ruchu pieszego i rowerowego	Wnoszę, aby OSR wskazała brak spójnych standardów separacji ruchu pieszego i rowerowego. Równoległy chodnik i DDR bez czytelnej granicy jest ryzykowny dla osób niewidomych i słabowidzących, ale także dla osób starszych, dzieci, osób z zaburzeniami równowagi, osób poruszających się z pomocą urządzeń oraz użytkowników wymagających większej przewidywalności przestrzeni.	Proponuję dodać rekomendację: „Określić minimalne wymagania separacji: faktura, kontrast, pas buforowy, zieleń, różnica nawierzchni albo inne rozwiązanie czytelne dotykowo i wzrokowo”.	Granica między chodnikiem i DDR powinna być czytelna wzrokowo, dotykowo i funkcjonalnie. Osoba z białą laską lub psem przewodnikiem może wejść na DDR, osoba starsza lub poruszająca się z balkonikiem może mieć trudność z szybką korektą toru ruchu, a dziecko może nie rozpoznać strefy zagrożenia. Separacja musi ograniczać ryzyko dla różnych grup pieszych.	Uwaga nieuwzględniona. Rekomendacja sformułowana na zbyt dużym poziomie szczegółowości co wykracza poza normy przyjęte dla tworzenia ustaw. Zakres rekomendacji do ewentualnego rozważenia przy tworzeniu aktów wykonawczych (rozporządzenia) lub standardów.
3.6	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: przestrzenie współdzielone Temat: Dostępność przestrzeni współdzielonych i chodników przejezdnych	Przestrzenie współdzielone i chodniki przejezdne wymagają standardu dostępności. Bez jednoznacznej hierarchii pierwszeństwa są nieprzewidywalne dla pieszych ze szczególnymi potrzebami.	Proponuję dodać rekomendację: „Opracować standard przestrzeni współdzielonych, obejmujący pierwszeństwo pieszych, prędkość, czytelność granic, fakturę, kontrast i	Atrakcyjna urbanistyka nie może odbywać się kosztem bezpieczeństwa osób niewidomych, seniorów i osób poruszających się wolniej. Dostępność wymaga jednoznaczności.	Uwaga nieuwzględniona. Rekomendacja sformułowana na zbyt dużym poziomie szczegółowości co wykracza poza normy przyjęte dla tworzenia ustaw. Zakres

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Proponycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
				zakaz rozwiązań niejednoznacznych sensorycznie”.		rekomendacji do ewentualnego rozważenia przy tworzeniu aktów wykonawczych (rozporządzenia) lub standardów.
3.7	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: sygnalizacja i przyciski Temat: Dostępność sygnalizacji i przycisków	Wnoszę, aby OSR wskazała, że dostępność sygnalizacji obejmuje jednocześnie informację dźwiękową, wizualną i dotykową, przewidywalną lokalizację przycisku, możliwość jego obsługi przez osoby o ograniczonej sprawności ruchowej, informację o strukturze przejścia oraz wystarczający czas na jego pokonanie.	Proponuję dodać rekomendację: „Standard sygnalizacji powinien obejmować przejścia przez jezdnie, DDR, torowiska, przystanki i węzły przesiadkowe, wraz z lokalizacją i dostępnością przycisków, informacją wizualną, akustyczną i dotykową oraz czasem dostosowanym do osób poruszających się wolniej”.	Osoba niewidoma musi wiedzieć, gdzie znajduje się przycisk i jaki jest przebieg przejścia. Osoba głucha potrzebuje jednoznacznego sygnału wizualnego, osoba z ograniczoną mobilnością odpowiedniej wysokości i siły obsługi przycisku oraz czasu na pokonanie trasy, a osoba z trudnościami poznawczymi prostego i przewidywalnego układu informacji.	Uwaga nieuwzględniona. Rekomendacja sformułowana na zbyt dużym poziomie szczegółowości co wykracza poza normy przyjęte dla tworzenia ustaw. Zakres rekomendacji do ewentualnego rozważenia przy tworzeniu aktów wykonawczych (rozporządzenia) lub standardów.
3.8	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: mikromobilność; parkowanie Temat: Parkowanie hulajnóg, rowerów i UTO jako bariera dostępności	Nieprawidłowo zaparkowane hulajnogi, rowery i UTO są barierą dostępności chodnika i trasy wolnej od przeszkód. Stanowią zagrożenie dla osób niewidomych, osób	Proponuję dodać rekomendację: „Wzmocnić przepisy i standardy parkowania mikromobilności tak, aby urządzenia nie naruszały trasy wolnej od	Hulajnoga pozostawiona przy elewacji, słupie, przejściu lub przystanku może być niewykrywalną przeszkodą dla osoby	Uwaga nieuwzględniona. Rekomendacja sformułowana na zbyt dużym poziomie szczegółowości co wykracza poza normy

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
			korzystających z wózków, balkoników lub kul, osób starszych, rodziców z wózkami dziecięcymi oraz wszystkich pieszych wymagających przewidywalnego przebiegu trasy.	przeszkód, skrajni ruchu, dojść do przejść, przystanków, wejść i urządzeń dostępnościowych oraz naturalnych linii poruszania się pieszych”.	niewidomej, może uniemożliwić przejazd wózkiem albo spowodować upadek osoby starszej. Nie jest to wyłącznie problem porządkowy, lecz problem dostępności i bezpieczeństwa.	przyjęte dla tworzenia ustaw. Zakres rekomendacji do ewentualnego rozważenia przy tworzeniu aktów wykonawczych (rozporządzenia) lub standardów.
3.9	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: mikromobilność; ruch po chodnikach Temat: Wpływ ruchu hulajnóg i UTO po chodnikach	Wnoszę, aby OSR oceniła wpływ ruchu hulajnóg i UTO po chodnikach na bezpieczeństwo pieszych ze szczególnymi potrzebami.	Proponuję dodać rekomendację: „Przeanalizować skuteczność obecnych przepisów dotyczących jazdy hulajnóg po chodnikach oraz ich wpływ na osoby niewidome i słabowidzące, osoby starsze, dzieci, osoby z ograniczoną mobilnością, zaburzeniami równowagi i trudnościami poznawczymi”.	Cichy i szybko poruszający się pojazd jest barierą dynamiczną. Osoba niewidoma może go nie wykryć, osoba starsza lub z ograniczoną mobilnością może nie zdążyć zareagować, a dziecko lub osoba z trudnościami poznawczymi może błędnie ocenić tor jazdy. Dostępność chodnika oznacza także przewidywalne warunki ruchu.	Uwaga nieuwzględniona. Rekomendacja sformułowana na zbyt dużym poziomie szczegółowości co wykracza poza normy przyjęte dla tworzenia ustaw. Zakres rekomendacji do ewentualnego rozważenia przy tworzeniu aktów wykonawczych (rozporządzenia) lub standardów.
3.10	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk	Odniesienie: OSR: mikromobilność; wykrywalność Temat: Wykrywalność	Wnoszę, aby OSR rekomendowała analizę wykrywalności cichych pojazdów mikromobilności, bez sprowadzania tematu	Proponuję dodać rekomendację: „Zlecić analizę techniczną i społeczną wykrywalności hulajnóg i UTO przez	Celem jest rozwiązanie problemu niewykrywalności, a nie proste zwiększanie hałasu w mieście.	Uwaga nieuwzględniona. Rekomendacja sformułowana na zbyt dużym poziomie

Z komentarzem [WD1]: do ewentualnego rozważenia, żeby dopisać do oczekiwań wobec MI, które są na OSR I w programie Dostępność 2.0

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
	dostępności / osoba fizyczna	cichych pojazdów mikromobilności	wyłącznie do generowania hałasu.	osoby niewidome, z uwzględnieniem bezpieczeństwa, oddziaływania akustycznego na otoczenie oraz możliwości standaryzacji sygnałów”.	Temat wymaga badań, testów i konsultacji z użytkownikami.	szczegółowości co wykracza poza normy przyjęte dla tworzenia ustaw. Zakres rekomendacji do ewentualnego rozważenia przy tworzeniu aktów wykonawczych (rozporządzenia) lub standardów.
3.11	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: mikromobilność; dane Temat: Dane o incydentach z udziałem mikromobilności	Wnoszę, aby OSR wskazała potrzebę danych o incydentach z udziałem hulajnóg, urządzeń transportu osobistego (UTO), rowerów i pieszych ze szczególnymi potrzebami.	Proponuję dodać rekomendację: „Prowadzić statystyki zdarzeń i incydentów z udziałem mikromobilności, z uwzględnieniem skutków dla pieszych ze szczególnymi potrzebami, w tym osób niewidomych, osób starszych, dzieci, osób z ograniczoną mobilnością i trudnościami poznawczymi”.	Bez danych problem pozostaje anegdotyczny i trudny do ujęcia w polityce publicznej. Dostępność przestrzeni powinna być oceniana także przez pryzmat bezpieczeństwa i liczby incydentów.	Uwaga nieuwzględniona. Rekomendacja sformułowana na zbyt dużym poziomie szczegółowości co wykracza poza normy przyjęte dla tworzenia ustaw. Zakres rekomendacji do ewentualnego rozważenia przy tworzeniu aktów wykonawczych (rozporządzenia) lub standardów.
3.12	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: edukacja użytkowników mikromobilności Temat: Kampanie edukacyjne dotyczące mikromobilności	Wnoszę, aby OSR rekomendowała kampanie o wpływie hulajnóg, rowerów i nieprawidłowego parkowania na osoby ze szczególnymi potrzebami.	Proponuję dodać rekomendację: „Kampanie bezpieczeństwa mikromobilności powinny być dostępne	Wiele barier powstaje z braku świadomości użytkowników. Edukacja jest częścią dostępności społecznej i powinna pokazywać	Uwaga nieuwzględniona. Rekomendacja sformułowana na zbyt dużym poziomie szczegółowości co

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
				cyfrowo i sensorycznie oraz przygotowywane z udziałem osób z niepełnosprawnościami”.	skutki nieprawidłowego parkowania i jazdy dla osób niewidomych, osób korzystających z wózków lub balkoników, seniorów, dzieci oraz innych pieszych wymagających przewidywalnej przestrzeni.	wykracza poza normy przyjęte dla tworzenia ustaw. Zakres rekomendacji do ewentualnego rozważenia przy tworzeniu aktów wykonawczych (rozporządzenia) lub standardów.
4	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Priorytet: KLUCZOWA. Odniesienie: rozdz. 3 „Celowość wprowadzenia ustawy” i rozdz. 10, s. 10–12 oraz 45–48 Temat: Funkcjonalność zamiast formalnego spełnienia wymagań	Rozwiązanie może istnieć formalnie, a jednocześnie być nieczytelne, nieodnajdywalne, niesprawne, nieaktualne albo niemożliwe do samodzielnego użycia.	Proponuję dodać rekomendację: „Spełnienie minimalnych wymagań dostępności powinno obejmować funkcjonalność, odnajdywalność, spójność, trwałość, aktualność, utrzymanie oraz możliwość samodzielnego użycia rozwiązania przez użytkownika końcowego”.	Dostępność należy oceniać skutkiem dla użytkownika, a nie samą obecnością elementu w dokumentacji, obiekcie lub usłudze.	Uwaga nieuwzględniona. Proponowana rekomendacja jest niewystarczająco precyzyjna. Zaproponowane wymagania dostępności są zbyt trudne do obiektywnego zdefiniowania. Trudno byłoby określić warunki, dzięki realizacji których następowaloby uznanie, że konkretne działanie miałoby spełniać warunek np. odnajdywalności czy aktualności. Tego typu elementy mogą być przedmiotem dodatkowych wytycznych, czy dobrych praktyk

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
						upowszechnianych poza ustawą.
4.1	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: ochrona ludności i zarządzanie kryzysowe Temat: Powiązanie dostępności z ochroną ludności	Wnoszę, aby OSR wskazała lukę w powiązaniu ustawy o dostępności z ochroną ludności, obroną cywilną i zarządzaniem kryzysowym.	Proponuję dodać rekomendację: „Określić minimalne standardy dostępnego alarmowania, ewakuacji, dostępności budowli ochronnych i miejsc doraźnego schronienia, komunikacji kryzysowej i obsługi osób ze szczególnymi potrzebami”.	Dostępność w kryzysie dotyczy życia i zdrowia. Nie może być traktowana jako dodatek do zwykłej obsługi klienta ani jako kwestia dobrej praktyki.	Uwaga częściowo uwzględniona. Propozycja rekomendacji w zmodyfikowanej wersji została dopisana do pkt. 8 OSR Należy przy tym zaznaczyć, że opisana kwestia należy do zakresu odpowiedzialności MSWiA które odpowiada za realizację polityki publicznej dotyczącej zarządzania kryzysowego i ochrony ludności z poszanowaniem. W OSR wskazano na konieczność opracowania dedykowanych standardów ww. obszarze m.in. w ramach dopracowania Poradnika Bezpieczeństwa do obioru przez osoby z niepełnosprawnościami.
4.2	Mariusz Olczyk / tyflokartograf	Odniesienie: OSR: ochrona ludności; ciągłość informacji w kryzysie	Brak jednolitych i ciągłych standardów dostępności ma szczególne znaczenie w	Proponuję dodać rekomendację: „Standardy dostępności	W kryzysie różnorodność lokalnych rozwiązań zmniejsza	Uwaga częściowo uwzględniona.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
	i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Temat: Ciągłość dostępności w sytuacjach kryzysowych	sytuacjach kryzysowych. W stresie, hałasie, zaniku zasilania lub ewakuacji użytkownik nie może uczyć się lokalnego systemu oznaczeń.	powinny zostać powiązane z ochroną ludności i zarządzaniem kryzysowym, szczególnie w zakresie alarmowania, ewakuacji, planów, dróg dojścia, punktów zbiórki, budowli ochronnych i miejsc doraźnego schronienia”.	bezpieczeństwo. Potrzebne są rozwiązania znane, powtarzalne i możliwe do użycia bez wcześniejszego przeszkolenia w danym obiekcie.	Propozycja rekomendacji w zmodyfikowanej wersji została dopisana do pkt. 8 Właściwa jest odp. udzielona w pkt tabeli powyżej.
4.3	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: alarmowanie i ostrzeganie Temat: Wielokanałowe alarmowanie i ostrzeganie	Systemy alarmowania powinny wykorzystywać uzupełniające się kanały: akustyczne, w tym głosowe, wizualne, tekstowe i cyfrowe, oraz przekazywać komunikaty możliwe do zrozumienia przez osoby o zróżnicowanych potrzebach.	Proponuję dodać rekomendację: „Komunikaty ostrzegawcze powinny być dostępne dla osób niewidomych, głuchych, słabosłyszących, słabowidzących i osób z trudnościami poznawczymi”.	Jedna forma alarmu nie wystarczy. Syrena, komunikat wizualny lub skomplikowany tekst nie docierają do wszystkich grup użytkowników. Dostępność ostrzegania powinna być projektowana systemowo.	Uwaga częściowo uwzględniona. Rekomendacja sformułowana na zbyt dużym poziomie szczegółowości co wykracza poza normy przyjęte dla tworzenia ustaw. Zakres rekomendacji do ewentualnego rozważenia przy tworzeniu aktów wykonawczych (rozporządzenia) lub standardów .
4.4	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności /	Odniesienie: OSR: ewakuacja Temat: Ewakuacja osób ze szczególnymi potrzebami	Dostępność architektoniczna musi obejmować ewakuację, a nie tylko wejście do obiektu i obsługę w normalnym trybie pracy.	Proponuję dodać rekomendację: „Plany zapewniania dostępności powinny obejmować ewakuację osób ze	Obiekt może być dostępny na co dzień, ale niedostępny w pożarze, awarii windy lub przerwie w	Uwaga nieuwzględniona. Plany działań na rzecz poprawy zapewniania dostępności powinny

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
	osoba fizyczna Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna			szczególnymi potrzebami, miejsca oczekiwania, oznaczenia, szkolenia personelu i testy praktyczne”.	zasilaniu. To wymaga procedur, ćwiczeń i dostępnych informacji.	obejmować wszystkie obszary działań realizowanych przez podmioty publiczne w zakresie wdrażania dostępności. Nie ma uzasadnienia dla wydzielania ewakuacji jako szczególnego obszaru, który powinien być wyróżniony w ramach zakresu planu zapewniania dostępności.
4.5	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: dostępne plany ewakuacji Temat: Dostępne informacje i procedury ewakuacyjne	Plany i procedury ewakuacyjne są często przygotowywane wyłącznie w formie wizualnej i nie uwzględniają zróżnicowanych potrzeb użytkowników. OSR powinna wskazać potrzebę wielokanałowej informacji i procedur ewakuacyjnych dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami sensorycznymi, ruchowymi, poznawczymi i komunikacyjnymi oraz osób starszych.	Proponuję dodać rekomendację: „W obiektach użyteczności publicznej określić zasady dostępnej informacji ewakuacyjnej, obejmujące komunikaty dźwiękowe i wizualne, krótkie opisy, informacje dotykowe, prosty język, dostępne plany, miejsca oczekiwania, procedury wsparcia i wskazanie odpowiedzialności personelu”.	W sytuacji zagrożenia plan nie może być tylko grafiką na ścianie. Osoba głucha może nie odebrać alarmu dźwiękowego, osoba niewidoma nie odczyta planu wizualnego, osoba poruszająca się na wózku może nie skorzystać ze schodów, a osoba z trudnościami poznawczymi może nie zrozumieć złożonej instrukcji. Informacja i wsparcie powinny być przygotowane przed zagrożeniem i dostępne w jego trakcie.	Uwaga nieuwzględniona. Rekomendacja sformułowana na zbyt dużym poziomie szczegółowości, co wykracza poza normy przyjęte dla formułowania przepisów ustaw. Zakres rekomendacji do ewentualnego rozważenia przy tworzeniu aktów wykonawczych (rozporządzenia) lub standardów.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
4.6	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: schrony, punkty pomocy i miejsca doraźnego schronienia Temat: Dostępność miejsc i usług uruchamianych w kryzysie	Wnoszę, aby OSR uwzględniła dostępność punktów pomocy, budowli ochronnych, miejsc doraźnego schronienia, punktów dystrybucji wsparcia oraz systemów informacji kryzysowej.	Proponuję dodać rekomendację: „Standard dostępności powinien objąć miejsca uruchamiane w kryzysie: dojście, oznaczenie, informację, obsługę, toalety, komunikację i wsparcie osób wymagających pomocy”.	W kryzysie osoby ze szczególnymi potrzebami nie mogą być zależne wyłącznie od rodziny lub przypadkowej pomocy. System publiczny powinien przewidywać ich potrzeby organizacyjne i informacyjne.	Uwaga nieuwzględniona. Rekomendacja sformułowana na zbyt dużym poziomie szczegółowości, wykracza poza normy przyjęte dla formułowania przepisów ustaw Zakres rekomendacji do ewentualnego rozważenia przy tworzeniu aktów wykonawczych (rozporządzenia) lub standardów.
4.7	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: szkolenia służb i administracji Temat: Szkolenia z dostępności w ochronie ludności	Wnoszę, aby OSR rekomendowała szkolenia z dostępności w ochronie ludności dla administracji, służb, operatorów infolinii i zarządców obiektów.	Proponuję dodać rekomendację: „Szkolenia kryzysowe powinny obejmować komunikację, ewakuację i wsparcie osób ze szczególnymi potrzebami oraz współpracę z organizacjami i praktykami”.	Procedura bez przeszkolonych ludzi nie działa. Dostępność w kryzysie wymaga ćwiczeń, scenariuszy, praktyki i znajomości realnych potrzeb użytkowników.	Uwaga nieuwzględniona. Rekomendacja sformułowana na zbyt dużym poziomie szczegółowości, wykracza poza normy przyjęte dla formułowania przepisów ustaw. Zakres rekomendacji do ewentualnego rozważenia przy tworzeniu aktów wykonawczych (rozporządzenia) lub standardów.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
5	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Priorytet: WYSOKIEJ WAGI. Odniesienie: rozdz. 1 i 10 – projektowanie uniwersalne i racjonalne usprawnienia, s. 1, 12 oraz 45–48 Temat: Projektowanie uniwersalne, racjonalność i percepcja równości	Dostępność bywa utożsamiana z mechanicznym dokładaniem kolejnych elementów specjalnych. Może to prowadzić do nadmiaru, niespójności, stygmatyzacji oraz kosztów niewspółmiernych do rzeczywistej użyteczności.	Proponuję dodać rekomendację: „Dalsze wdrażanie ustawy powinno opierać się na projektowaniu uniwersalnym, analizie potrzeb, proporcjonalności, ocenie funkcji miejsca, kosztów utrzymania i wpływu rozwiązania na wszystkich użytkowników. Należy także oceniać, czy rozwiązanie nie segreguje i nie obniża poczucia równego traktowania”.	Projektowanie uniwersalne pomaga uniknąć zarówno braku dostępności, jak i nadmiaru nieskoordynowanych rozwiązań. Rozwiązania specjalne powinny być stosowane wtedy, gdy są potrzebne, ale integrowane z głównym sposobem korzystania z przestrzeni lub usługi.	Uwaga częściowo uwzględniona. Rekomendacja uwzględniona w części 8 OSR w kontekście silniejszego podkreślenia zasad projektowania uniwersalnego. Zakładają one stosowanie rozwiązań, które mogą być użytkowane przez jak największą liczbę użytkowników bez stosowania dostosowań pod kątem którejś z grup użytkowników. Trzeba przy tym zaznaczyć, że sama idea promocji uniwersalnego projektowania jest już obecna w ustawie chociażby w art. 4 przez co proponowany w uwadze kierunek oczekiwań związanych z podejściem do planowania i realizacji działań służących wdrażaniu dostępności defacto jest już

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
						uwzględniony na treści ustawy. Pozostałe przytoczone w rekomendacji cechy np. proporcjonalności, ocenie funkcji miejsca czy możliwość segregacji można uznać jako cechy uniwersalnego projektowania. Mocniejszy akcent na uniwersalne projektowanie, będzie więc w opinii MFIPR odpowiadała na całość rekomendacji. Dodatkowe wyszczególnianie wskazanych cech wiązałoby się z dookreśleniem parametrów poprzez które mogłyby być one oceniane w praktyce podczas analizy realizowanego działania. Określenie tych cech wydaje się przy tym problematyczne
5.1	Mariusz Olczyk / tyflogartograf i praktyk	Odniesienie: OSR: edukacja; adaptacje publikacji szkolnych Temat: Systemowa	Wnoszę, aby OSR objęła adaptację podręczników i materiałów edukacyjnych dla uczniów o	Proponuję dodać rekomendację: „Analiza OSR powinna objąć dostępność materiałów	Edukacja włączająca nie zadziała, jeżeli materiał jest formalnie zaadaptowany, ale	Uwaga nieuwzględniona. Rekomendacja sformułowana na zbyt

Z komentarzem [OM2]: Zupełnie tego nie rozumiem – jakie parametry? . mi się wydaje że przemek mówił żeby wpisać gdzieś zapis ze tym braku segregowania ale to wyjaśnienie jaki teraz jest bardziej idzie w kierunku uniwersalnego projektowania które i tak w ustawie jest

Z komentarzem [WD3R2]: Chodziło mi o to, że aby móc wpisać do ustawy takie rzeczy jak np. ocean funkcji miejsca, czy wpływu rozwiązania na wszystkich użytkowników to docelowo nie mamy parametrów poprzez, które w praktyce podmiotów mógłby to oceniać, dlatego tych elementów nie przyjmujemy do ustawy bo są mało konkretne, natomiast zgadzamy się co do uniwersalnego projektowania, które co do zasady ma właśnie służyć temu aby rozwiązania były projektowane dla wszystkich, bez segregacji

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
	dostępności / osoba fizyczna	adaptacja materiałów edukacyjnych	zróżnicowanych potrzebach. Adaptacja nie może oznaczać wyłącznie technicznej zmiany formatu. Powinna zachowywać cel dydaktyczny, zakres wiedzy i możliwość aktywnego udziału ucznia w zajęciach.	edukacyjnych oraz skuteczność standardów ich opracowania, finansowania, konsultowania i odbioru. Standardy powinny uwzględniać między innymi wersje brajlowskie i powiększone, tyflografiki, napisy i transkrypcje, materiały w polskim języku migowym, tekst łatwy do czytania i zrozumienia, dostępne pliki cyfrowe oraz rozwiązania wspierające osoby z trudnościami poznawczymi i ruchowymi”.	nieczytelny, niespójny, merytorycznie zubożony albo niedostosowany do sposobu pracy ucznia i nauczyciela. W obszarze mojej specjalizacji szczególnie widoczne są błędy w adaptacji map, wykresów i ilustracji dla uczniów niewidomych, ale podobny problem dotyczy również innych form adaptacji i innych grup uczniów.	dużym poziomie szczegółowości - wykracza poza normy przyjęte dla formułowania przepisów ustaw. Zakres rekomendacji do ewentualnego rozważenia przy tworzeniu aktów wykonawczych (rozporządzenia) lub standardów. współpracy z MEN.
5.2	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: edukacja; spójność adaptacji Temat: Spójność merytoryczna wersji adaptowanych	Adaptowane materiały dla uczniów o różnych potrzebach powinny przekazywać równoważne treści merytoryczne, choć mogą wykorzystywać odmienne formy i kanały komunikacji.	Proponuję dodać rekomendację: „Standard adaptacji powinien wymagać spójności treści między wersją podstawową a wersjami brajlowskimi, powiększonymi, dotykowymi, cyfrowymi, audiowizualnymi, migowymi i łatwymi do czytania oraz	Brak spójności może powodować nierówny dostęp do wiedzy i utrudniać wspólną pracę klasy. Adaptacja nie może przypadkowo zmieniać zakresu materiału, pomijać istotnych treści ani zastępować ich rozwiązaniem o innej funkcji dydaktycznej.	Uwaga nieuwzględniona. Rekomendacja sformułowana na zbyt dużym poziomie szczegółowości, co wykracza poza normy przyjęte dla formułowania przepisów ustaw. Zakres rekomendacji do ewentualnego rozważenia przy tworzeniu aktów

Z komentarzem [WD4]: Do dużej ustawy 'Filozofia ustawy była ale wraz z rozwojem dostępności, polityk publicznych było realizowane w sposób dostępny." Ewentualnie rozdział o koordynacji o politykach publicznych.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
				dokumentowania decyzji adaptacyjnych”.		wykonawczych (rozporządzenia) lub standardów.
5.3	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: edukacja; adaptacja grafiki i materiałów złożonych Temat: Kompetencje przy adaptacji grafiki edukacyjnej	Wnoszę, aby OSR odróżniła techniczne przetworzenie materiału od jego rzeczywistej adaptacji. Mapy, schematy, wykresy, ilustracje, filmy, animacje i materiały interaktywne wymagają decyzji merytorycznych, dydaktycznych i dostępnościowych oraz udziału osób posiadających właściwe kompetencje.	Proponuję dodać rekomendację: „Opracować standard adaptacji złożonych treści edukacyjnych, określający kwalifikacje zespołu, zasady konsultacji z użytkownikami, generalizację, opis alternatywny, napisy, audiodeskrypcję, polskim języku migowym (PJM), tekst łatwy do czytania, kontrast, dobór technologii i testowanie”.	Adaptacje powinny być wykonywane przez osoby posiadające kompetencje merytoryczne, dydaktyczne i dostępnościowe odpowiednie do rodzaju opracowywanego materiału. Źle zaadaptowana mapa lub wykres może przekazywać błędną wiedzę; brak napisów lub niedostosowany opis może pozbawić ucznia istotnej części treści; nadmierne uproszczenie może obniżyć poziom nauczania. W obszarze tyflografiki potrzebne są kompetencje tyflokartograficzne, pedagogiczne, przedmiotowe i użytkowe.	Uwaga nieuwzględniona. Rekomendacja sformułowana na zbyt dużym poziomie szczegółowości, co wykracza poza normy przyjęte dla formułowania przepisów ustaw. Zakres rekomendacji do ewentualnego rozważenia przy tworzeniu aktów wykonawczych (rozporządzenia) lub standardów.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Proponycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
5.4	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: edukacja; odbiór publikacji adaptowanych Temat: Recenzja i odbiór publikacji adaptowanych	Brakuje systemowej procedury recenzji i odbioru adaptowanych publikacji i materiałów edukacyjnych finansowanych ze środków publicznych, obejmującej różne rodzaje dostępności.	Proponuję dodać rekomendację: „Adaptowane materiały powinny przechodzić odbiór merytoryczny, dydaktyczny, dostępnościowy i użytkowy przez interdyscyplinarny zespół odpowiedni do rodzaju adaptacji, z udziałem nauczycieli i przedstawicieli docelowych użytkowników”.	Bez odbioru błędy są powielane przez lata, a ich skutki ponoszą uczniowie i nauczyciele. Odbiór powinien dotyczyć zarówno zgodności treści, jak i funkcjonalności wersji brajlowskich, powiększonych, cyfrowych, audiowizualnych, migowych, łatwych do czytania oraz innych form wsparcia.	Uwaga nieuwzględniona. Rekomendacja sformułowana na zbyt dużym poziomie szczegółowości co wykracza poza normy przyjęte dla tworzenia ustaw. Zakres rekomendacji do ewentualnego rozważenia przy tworzeniu aktów wykonawczych (rozporządzenia) lub standardów.
5.5	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: edukacja; repozytorium adaptacji Temat: Repozytorium zweryfikowanych przykładów i modeli adaptacji	Wnoszę, aby OSR wskazała potrzebę gromadzenia zweryfikowanych przykładów i modeli adaptacji różnych typów materiałów, aby nie finansować wielokrotnie podobnych błędów i nie rozpoczynać każdego opracowania od zera.	Proponuję dodać rekomendację: „Stworzyć repozytorium zweryfikowanych przykładów, modeli i zasad adaptacji, obejmujące tyflografiki, mapy, schematy, opisy alternatywne, napisy, transkrypcje, audiodeskrypcje, materiały w polskim języku migowym (PJM), tekst łatwy do czytania i zrozumienia oraz dostępne materiały cyfrowe”.	Wiedza o adaptacjach powinna być kumulowana i dostępna dla szkół, wydawców, nauczycieli oraz wykonawców. Repozytorium powinno wspierać jednolitość i jakość, ale nie zastępować oceny potrzeb konkretnego ucznia i kontekstu dydaktycznego.	Uwaga nieuwzględniona. Rekomendacja sformułowana na zbyt dużym poziomie szczegółowości co wykracza poza normy przyjęte dla tworzenia ustaw. Zakres rekomendacji do ewentualnego rozważenia przy tworzeniu aktów wykonawczych (rozporządzenia) lub standardów.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
5.6	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: edukacja; kompetencje nauczycieli Temat: Kompetencje nauczycieli w korzystaniu z materiałów dostępnych	Dostępne materiały edukacyjne muszą być powiązane z kompetencjami nauczycieli. Nawet prawidłowo przygotowany materiał nie spełni swojej funkcji, jeżeli nauczyciel nie wie, jak włączyć go do pracy całej klasy i jak dostosować sposób komunikacji do potrzeb ucznia.	Proponuję dodać rekomendację: „Szkolenia nauczycieli powinny obejmować pracę z materiałami brajlowskimi i powiększonymi, tyflografiką, opisem alternatywnym, napisami, audiodeskrypcją, materiałami w PJM, tekstem łatwym do czytania i zrozumienia, komunikacją wspomagającą i alternatywną, technologiami asystującymi oraz dostępnymi materiałami cyfrowymi”.	Edukacja włączająca wymaga jednoczesnego wsparcia ucznia, nauczyciela i szkoły. Dostępność materiału bez przygotowania dydaktycznego, czasu na pracę i możliwości konsultacji ze specjalistą jest niewystarczająca.	Uwaga nieuwzględniona. Rekomendacja sformułowana na zbyt dużym poziomie szczegółowości, co wykracza poza normy przyjęte dla formułowania przepisów ustawy. Zakres rekomendacji do ewentualnego rozważenia przy tworzeniu aktów wykonawczych (rozporządzenia) lub standardów. .
5.7	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: publikacje finansowane publicznie Temat: Dostępność publikacji publicznych i eksperckich	Wnoszę, aby OSR objęła dostępność raportów, poradników, publikacji naukowych, edukacyjnych i promocyjnych finansowanych ze środków publicznych.	Proponuję dodać rekomendację: „Publikacje publiczne powinny mieć dostępną strukturę, nagłówki, tekst maszynowy, opisy grafik, dostępne tabele, wersje cyfrowe i brak skanów jako jedynej formy”.	Publikacja formalnie opublikowana, ale niedostępna dla czytnika ekranu, pozbawiona napisów lub transkrypcji, napisana niezrozumiałym językiem albo udostępniona wyłącznie jako skan ogranicza	Uwaga nieuwzględniona. Zakres uwagi jest już regulowany w przepisach prawa dotyczących dostępności cyfrowej. Kluczowym jest wzmocnienie praktyki stosowania prawa w tym zakresie.

Z komentarzem [OM5]: do ddannia uzasdanenie przy zakresu działań MEN w treści OSR.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
					udział w konsultacjach, dostęp do wiedzy i kontrolę działań państwa. Dostępność publikacji powinna odpowiadać różnym potrzebom sensorycznym, poznawczym i komunikacyjnym.	
6	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Priorytet: KLUCZOWA. Odniesienie: rozdz. 3, 8 i 10 – raportowanie, ewaluacja i rekomendacje, s. 5–7 oraz 42–45 Temat: Mierniki realnej użyteczności i porównywalność danych	Samooocena podmiotów oraz zmiany metodologii raportowania nie pozwalają wiarygodnie ocenić postępu i odróżnić dostępności formalnej od faktycznie działającej.	Proponuję dodać rekomendację: „Wprowadzić stabilny zestaw mierników obejmujących wyniki audytów, liczbę usuniętych barier, skuteczność skarg, utrzymanie rozwiązań, ciągłość tras i usług oraz oceny użytkowników końcowych. Przy zmianach metodologii stosować wskaźniki pomostowe”.	Mierniki powinny pokazywać jakość, trwałość i użyteczność rozwiązań, a nie wyłącznie liczbę wdrożeń albo deklaracje podmiotów.	Uwaga nieuwzględniona. Oczekiwane informacje, o które w opinii wnioskującego należy uzupełnić proces raportowania dostępności i monitorowania jej stanu są w ocenie MFIPR nadmiarowe w kontekście obciążeń administracyjnych po stronie podmiotów publicznych oraz celów koordynacji dostępności na poziomie krajowym. Działania monitoringowe na poziomie koordynatora rządowego nie mają na celu prowadzenia szczegółowej statystyki, a

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
						bardziej definiowanie ogólnych trendów, określanie czynników ryzyka czy sukcesu wdrażania przepisów. Jednocześnie wytyczne dotyczące pogłębionego sposobu analizy stopnia dostępności na poziomie pojedynczego podmiotu mogą być dodatkowym, instrukcyjnym elementem wdrażania ustawy (poradnik, wskazówki) nie muszą być wymogiem opisanym w przepisach.
6.1	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: mieszkalnictwo wielorodzinne Temat: Dostępność budynków mieszkalnych wielorodzinnych	Wnoszę, aby OSR szerzej ujęła mieszkalnictwo wielorodzinne, ponieważ samodzielność zaczyna się od możliwości bezpiecznego wyjścia z domu i powrotu do niego.	Proponuję dodać rekomendację: „Wzmocnić instrumenty poprawy dostępności dojść, wejść, wind, domofonów, oznaczeń, informacji dla mieszkańców, ewakuacji i remontów w budynkach wielorodzinnych”.	Osoba nie skorzysta z dostępnego urzędu, lekarza czy transportu, jeśli nie może bezpiecznie opuścić własnego budynku. Mieszkalnictwo powinno być ujęte jako ważny obszar polityki dostępności.	Uwaga uwzględniona.
6.2	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk	Odniesienie: OSR: domofony i systemy wejściowe Temat: Dostępność domofonów i paneli wejściowych	Wnoszę, aby OSR wskazała problem niedostępnych domofonów, wideodomofonów i paneli wejściowych, szczególnie	Proponuję dodać rekomendację: „Panele wejściowe powinny mieć fizyczne punkty odniesienia, odpowiedni	Niedostępny domofon może uniemożliwić samodzielne wejście osobie niewidomej, osobie głuchej, osobie	Uwaga nieuwzględniona. Rekomendacja sformułowana na zbyt dużym poziomie

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
	dostępności / osoba fizyczna		tych opartych na ekranach dotykowych.	kontrast i wielkość znaków, oznaczenia dotykowe, komunikaty wizualne i dźwiękowe, właściwą wysokość i zasięg obsługi, dostępny tryb alternatywny oraz prostą procedurę uzyskania pomocy”.	poruszającej się na wózku, osobie o ograniczonej sprawności dłoni albo osobie z trudnościami poznawczymi. Problem dotyczy budynków publicznych, mieszkalnych i usług powszechnych.	szczegółowości co wykracza poza normy przyjęte dla tworzenia przepisów ustaw. Zakres rekomendacji do ewentualnego rozważenia przy tworzeniu aktów wykonawczych (rozporządzenia) lub standardów.
6.3	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: podmioty prywatne realizujące zadania publiczne Temat: Dostępność u prywatnych wykonawców zadań publicznych	Wnoszę, aby OSR oceniła skuteczność obowiązków dostępności wobec prywatnych wykonawców zadań publicznych i usług finansowanych ze środków publicznych.	Proponuję dodać rekomendację: „Umowy z wykonawcami powinny zawierać mierzalne wymagania dostępności, procedurę weryfikacji, odpowiedzialność za niewykonanie i obowiązek zapewnienia alternatywy”.	Publiczny charakter usługi nie znika dlatego, że realizuje ją podmiot prywatny. Użytkownik powinien mieć zapewnioną dostępność niezależnie od modelu organizacji zadania.	Uwaga nieuwzględniona. Rekomendacja sformułowana na zbyt dużym poziomie szczegółowości co wykracza poza normy przyjęte dla tworzenia przepisów ustaw. Zakres rekomendacji do ewentualnego rozważenia przy tworzeniu aktów wykonawczych (rozporządzenia) lub standardów. Rekomendacja zostanie wykorzystana w procesie aktualizacji wytycznych zawierających przykładowe propozycje zapisów umów na realizację zadań

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
						publicznych zawieranych z podmiotami innymi niż publiczne, na podstawie art. 4 ust. 3.
6.4	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: produkty i usługi powszechne; dyrektywa (UE) 2019/882; zamówienia publiczne Temat: Spójność wymagań dostępności dla produktów i usług	Wnoszę, aby OSR powiązała ustawę o dostępności z wymaganiami dostępności produktów i usług powszechnych, w tym bankowości, transportu, terminali i urządzeń samoobsługowych. Wnoszę, aby OSR wskazała potrzebę jednolitych założeń dostępności dla produktów i usług tworzonych lub kupowanych przez sektor publiczny. Obecnie każda instytucja może rozumieć dostępność inaczej.	Proponuję dodać rekomendację: „Zapewnić spójność krajowych standardów z wymaganiami dostępności produktów i usług powszechnych oraz przygotować katalog minimalnych założeń dostępności dla produktów i usług tworzonych, kupowanych lub finansowanych przez sektor publiczny, w tym informacji, publikacji, urządzeń, oznaczeń, aplikacji, wydarzeń i obsługi”.	Dla użytkownika granica między usługą publiczną a powszechną jest drugorzędna. Liczy się możliwość samodzielnego użycia produktu, informacji lub usługi. Brak wspólnych założeń powoduje, że użytkownik uczy się innego systemu w każdej instytucji. Dostępność powinna być rozpoznawalna, przewidywalna i porównywalna.	Uwaga nieuwzględniona. MFIPR przyjmuje uwagę, że na przestrzeni lat wdrażania UZD nie powstał jednolity system standardów. Należy jednak mieć na uwadze, że przy bieżącym rozproszonym systemie działań na poziomie centralnym i regionalnych, nie jest możliwe opracowanie jednolitych standardów dostępności dla całego kraju. Ponadto opracowanie standardów to zadanie szczegółowe nie do uwzględnienia w treści ustawy, ale działań wspierających jej wdrażanie. Na dalszym etapie prac nad usprawnieniem systemu wdrażania do rozważenia pozostanie opracowanie dodatkowych materiałów usprawniających praktykę

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Proponycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
						stosowania przepisów.
6.5	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: skargi i egzekwowanie Temat: Ocena skuteczności postępowania skargowego	Wnoszę, aby OSR oceniła nie tylko liczbę skarg, ale skuteczność procedury: czas rozpoznania, wykonanie rozstrzygnięć, kontrolę następczą i dostępność formularzy dla osób ze szczególnymi potrzebami.	Proponuję dodać rekomendację: „Ewaluacja skarg powinna obejmować czas rozpoznania, wykonanie rozstrzygnięć, dostępność procedury, wsparcie osoby składającej skargę i realne usunięcie bariery”.	Procedura może istnieć formalnie, ale być zbyt wolna, zbyt trudna albo mało skuteczna dla osoby, która potrzebuje usunięcia bariery w konkretnym miejscu i czasie.	Uwaga uwzględniona. Część diagnostyczna OSR zostanie uzupełniona o bardziej wyczerpujące informacje dotyczące oceny funkcjonowania mechanizmu skargowego.
6.6	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: egzekwowanie dostępności Temat: Wzmocnienie egzekwowania dostępności	Wnoszę, aby OSR wskazała, że dostępność bez egzekwowania i kontroli pozostaje zależna od dobrej woli podmiotów.	Proponuję dodać rekomendację: „Wzmocnić mechanizmy nakazów usunięcia barier, terminów wykonania, kontroli następczej i publikacji informacji o niewykonaniu obowiązków”.	Ustawa systemowa powinna tworzyć odpowiedzialność, a nie tylko rekomendację. Brak egzekucji obniża wiarygodność całego systemu dostępności.	Uwaga częściowo uwzględniona. Proponowana rekomendacja ma charakter zbyt szczegółowy do uwzględnienia w treści ustawy. W treści OSR znalazły się postulaty wzmocnienia mechanizmów koordynacji i kontroli wdrażania ustawy.
6.7	Mariusz Olczyk / tyflokartograf	Odniesienie: OSR: Fundusz Dostępności Temat: Finansowanie	Wnoszę, aby OSR oceniła, czy Fundusz Dostępności odpowiada na potrzeby	Proponuję dodać rekomendację: „Przeanalizować	Pożyczka nie zawsze jest właściwym narzędziem, zwłaszcza	Uwaga częściowo uwzględniona.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
	i praktyk dostępności / osoba fizyczna	likwidacji barier podstawowych	małych podmiotów, wspólnot, spółdzielni, placówek lokalnych i terenów wiejskich.	finansowanie likwidacji barier podstawowych oraz rozważyć instrumenty dotacyjne, grantowe lub mieszane obok pożyczek”.	gdy bariera dotyczy bezpieczeństwa, możliwości wyjścia z domu albo dostępu do podstawowej usługi publicznej.	Analiza możliwych form wsparcia dla podmiotów publicznych na likwidację barier związanych z zapewnianiem dostępności była prowadzona na etapie przygotowania ustawy. Instrument o charakterze pożyczkowym zastosowano celowo jako forma zapewnienia dłuższego horyzontu działania Funduszu Dostępności. Spłacone raty pożyczek zasilają budżet Funduszu pozwalając na uruchomienie wsparcia dla kolejnych podmiotów. Intencja zastosowania instrumentu pożyczkowego została określone w treści art. 37 UZD. Ponadto MFIPR na bieżąco analizuje strategię inwestycyjną Funduszu Dostępności i w zależności od zainteresowania dokonywane są w niej korekty w postaci m.in. możliwości i wielkości

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Proponycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
						umorzeń czy kryteriów przyznawania środków.
6.8	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: nierówności terytorialne Temat: Dostępność w mniejszych miejscowościach i na terenach wiejskich	Wnoszę, aby OSR mocniej odniosła się do różnic między dużymi miastami a mniejszymi miejscowościami i wsią.	Proponuję dodać rekomendację: „Raportowanie i programy wsparcia powinny osobno analizować dostępność na terenach wiejskich i w małych miejscowościach: transport, zdrowie, urzędy, szkoły i informację”.	Dostępność nie może rozwijać się wyłącznie w dużych ośrodkach. Osoby mieszkające poza nimi często mają ograniczony dostęp do transportu, placówek i specjalistycznej informacji.	Uwaga nieuwzględniona. Założenia wdrożeniowe UZD nie przewidywały różnicowania obowiązków w zakresie dostępności w zależności od działań podejmowanych na terenach wiejskich czy miejskich. Obowiązki wobec podmiotów publicznych są takie same bez względu na region. Takie podejście było zastosowane celowo, aby stworzyć jednolite warunki działania, funkcjonowania podmiotów publicznych w całym kraju.
6.9	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: język prosty i tekst łatwy Temat: Język prosty i tekst łatwy jako element dostępności informacyjnej	Wnoszę, aby OSR mocniej ujęła język prosty i tekst łatwy do czytania jako element dostępności informacyjno-komunikacyjnej.	Proponuję dodać rekomendację: „Najważniejsze informacje publiczne powinny być dostępne także w języku prostym, a w wybranych sprawach w tekście łatwym do czytania i zrozumienia”.	Dostępność informacji dotyczy także seniorów, osób z trudnościami poznawczymi, cudzoziemców i osób działających w stresie. Zrozumiałość jest warunkiem skorzystania z prawa i usługi.	Uwaga uwzględniona.

Z komentarzem [WD6]: Treść rekomendacji zostanie ujęta jako propozycja do „szerokiej” nowelizacji ustawy.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
6.10	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: dokumenty PDF i DOCX Temat: Dostępność dokumentów cyfrowych	Wnoszę, aby OSR wskazała, że wiele dokumentów publicznych nadal jest publikowanych jako niedostępne PDF-y, skany albo pliki bez struktury.	Proponuję dodać rekomendację: „Dokumenty urzędowe powinny mieć tekst maszynowy, strukturę nagłówków, dostępne tabele, opisy grafik i wersje możliwe do użycia przez technologie asystujące”.	Niedostępny dokument ogranicza udział w konsultacjach, kontrolę działań państwa i możliwość załatwienia sprawy. Skan nie jest równoważny dokumentowi dostępnemu cyfrowo.	Uwaga nieuwzględniona. Rekomendacja sformułowana na zbyt dużym poziomie szczegółowości co wykracza poza normy przyjęte dla tworzenia przepisów ustaw. Zakres rekomendacji do ewentualnego rozważenia przy tworzeniu aktów wykonawczych (rozporządzenia) lub standardów.
6.11	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: badania użytkowników Temat: Cykliczne badania doświadczeń użytkowników	Wnoszę, aby OSR rekomendowała cykliczne badania doświadczeń użytkowników, a nie tylko raportowanie podmiotów publicznych.	Proponuję dodać rekomendację: „Prowadzić cykliczne badania doświadczeń użytkowników w stałych odstępach, skorelowanych z cyklem raportowania i ewaluacji ustawy, oraz publikować porównywalne wyniki kolejnych edycji”.	Raport brajowski pokazał problemy niewidoczne w samoocenie instytucji: lokalizację, jakość, utrzymanie, błędy i realną użyteczność. Doświadczenie użytkownika jest kluczowym źródłem danych.	Uwaga nieuwzględniona. Rekomendacja sformułowana na zbyt dużym poziomie szczegółowości co wykracza poza normy przyjęte dla tworzenia przepisów ustaw. Zakres rekomendacji do ewentualnego rozważenia w praktyce stosowania przy rozwijaniu mechanizmu monitoringu, kontroli i koordynacji wdrażania ustawy.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
6.12	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: priorytety wdrożeniowe Temat: Hierarchia priorytetów wdrożeniowych	Wnoszę, aby OSR wskazała hierarchię priorytetów: najpierw bariery wpływające na bezpieczeństwo, samodzielność i dostęp do usług podstawowych.	Proponuję dodać rekomendację: „Priorytety wdrożeniowe należy ustalać według skutków bariery. W pierwszej kolejności powinny być usuwane bariery zagrażające życiu i zdrowiu, uniemożliwiające samodzielne poruszanie się lub ewakuację oraz ograniczające dostęp do podstawowych usług publicznych, w szczególności ochrony zdrowia, transportu, edukacji i administracji”.	Nie wszystkie bariery mają tę samą wagę. Państwo powinno najpierw usuwać te, które uniemożliwiają wyjście z domu, dotarcie do lekarza lub szkoły, zrozumienie informacji, komunikację z personelem, wezwanie pomocy, załatwienie sprawy i bezpieczną ewakuację.	Uwaga nieuwzględniona. Z praktyki stosowania przepisów wynika, że istotnym dla postępującego rozwoju dostępności jest realizacja działań przekrojowo, pomiędzy sektorami tak aby w każdym obszarze społeczno-gospodarczym realizować działania sprzyjające rozwojowi dostępności chociaż na minimalnym poziomie. Priorytetyzacja kierunków interwencji wiązałaby się z nierównomiernym rozkładem wsparcia. Dodatkową trudnością byłoby obiektywne ustalenie jakiego rodzaju bariery są zagrażające życiu – dla różnych grup osób mogą one być różne /
6.13	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: harmonizacja prawa Temat: Międzyresortowy plan harmonizacji przepisów	Wnoszę, aby OSR przełożyła ogólną potrzebę harmonizacji prawa na konkretny plan międzyresortowy.	Proponuję dodać rekomendację: „Przygotować plan harmonizacji przepisów dostępności z wykazem ustaw i rozporządzeń	Bez planu harmonizacja pozostanie hasłem. Dostępność wymaga spójności prawa budowlanego, transportowego,	Uwaga częściowo uwzględniona. Propozycja zapisu w bardziej ogólnej treści została uwzględniona w

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
				wymagających zmiany oraz terminami i odpowiedzialnymi resortami”.	edukacyjnego, zdrowotnego, cyfrowego, zamówieniowego i kryzysowego.	części 8 OSR. Działanie o podobnym charakterze zostało zaplanowane w nowym rządowym programie na rzecz dostępności, który jest na etapie opracowania. Jednym z celów nowego programu będzie przegląd i ujednolicenie zarówno przepisów prawa jak i różnych standardów czy modeli sektorowych.
6.14	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: dalsze prace legislacyjne i standardotwórcze Temat: Drugi etap reformy dostępności	Wnoszę, aby OSR prowadziła do drugiego etapu reformy: standaryzacji, egzekucji, kontroli jakości, utrzymania i bezpieczeństwa.	Proponuję dodać rekomendację końcową: „Wyniki OSR ex post powinny zostać wykorzystane do przygotowania pakietu zmian legislacyjnych i standardów krajowych z harmonogramem wdrożenia”.	Pierwszy etap stworzył ramy ustawy. Drugi powinien zapewnić, że dostępność będzie jednolita, ciągła, funkcjonalna, egzekwowalna i utrzymywana w czasie.	Uwaga częściowo uwzględniona. Propozycja zapisu w bardziej ogólnej treści została uwzględniona w części 8 OSR. Działanie o podobnym charakterze zostało zaplanowane w nowym rządowym programie na rzecz dostępności, który jest na etapie opracowania. Jednym z celów nowego programu będzie przegląd i ujednolicenie zarówno przepisów prawa jak i standardów czy modeli sektorowych.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Proponycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
7	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Priorytet: KLUCZOWA. Odniesienie: rozdz. 9 i 10 – pozostałe wnioski i dalsze działania, s. 44–47 Temat: Harmonizacja sektorowa i międzyresortowy plan zmian	Użytkownik doświadcza jednej trasy i jednej usługi, lecz przepisy i standardy są rozproszone między transportem, edukacją, zdrowiem, budownictwem, cyfryzacją, zamówieniami i ochroną ludności.	Proponuję dodać rekomendację: „Przygotować międzyresortowy plan harmonizacji przepisów i standardów dostępności, obejmujący wykaz wymaganych zmian, terminy oraz wskazanie odpowiedzialnych resortów”.	Bez konkretnego planu harmonizacja pozostanie ogólnym hasłem. Spójność między sektorami jest konieczna, aby dostępność nie urywała się na granicy kompetencji instytucji.	Uwaga częściowo uwzględniona. Proponycja zapisu w bardziej ogólnej treści została uwzględniona w części 8 OSR. Jednocześnie działanie o podobnym charakterze zostało zaplanowane w nowym rządowym programie na rzecz dostępności, którego opracowanie trwa. Jeden z celów nowego programu będzie przegląd i ujednolicenie zarówno przepisów prawa jak i różnych standardów czy modeli sektorowych.
7.1	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: dostępność przestrzeni publicznej, czasowa organizacja ruchu, remonty i awarie Temat: Dostępność podczas remontów, awarii i czasowej organizacji ruchu	Wnoszę, aby OSR wskazała jako odrębny problem zanik dostępności podczas remontów, awarii, przebudów i czasowej organizacji ruchu. Przestrzeń, która wcześniej była dostępna, może z dnia na dzień stać się niedostępna: znikają ścieżki prowadzące, zmienia się	Proponuję dodać rekomendację: „Należy opracować obowiązkowy standard dostępności czasowej organizacji ruchu, remontów, awarii i przebudów. Standard powinien obejmować ciągłość trasy pieszej, tymczasowe oznaczenia dotykowe i kontrastowe,	Uzasadniam to tym, że osoby ze szczególnymi potrzebami nadal mieszkają, pracują i korzystają z tej samej przestrzeni w trakcie remontu. Dostępność nie może obowiązywać wyłącznie po odbiorze inwestycji. Powinna być zapewniona w całym	Uwaga nieuwzględniona. Rekomendacja sformułowana na zbyt dużym poziomie szczegółowości co wykracza poza normy przyjęte dla tworzenia przepisów ustaw. Zakres rekomendacji do

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
			przebieg chodnika, wyłączana jest sygnalizacja dźwiękowa, pojawiają się przeszkody, a trasa alternatywna nie jest opisana ani bezpieczna.	dostępne przejścia, bezpieczną separację od ruchu rowerowego i samochodowego, dojścia do przystanków, wejść, wind i punktów obsługi oraz informację o trasach alternatywnych”.	cyklu życia przestrzeni: przed remontem, w czasie prac, podczas awarii i po zakończeniu przebudowy.	ewentualnego rozważenia przy tworzeniu aktów wykonawczych (rozporządzenia) lub standardów.
7.2	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: przestrzeń publiczna, ciągłość trasy, bezpieczeństwo pieszych Temat: Funkcjonalna trasa alternatywna jako warunek prowadzenia remontu	Wnoszę, aby OSR wskazała, że prowadzenie remontu lub usuwanie awarii nie powinno zwalniać zarządcy z obowiązku zapewnienia funkcjonalnej trasy alternatywnej. Trasa musi być nie tylko wyznaczona, ale także dostępna dla osób o zróżnicowanych potrzebach ruchowych, sensorycznych i poznawczych, bezpieczna oraz możliwa do samodzielnego użycia.	Proponuję dodać rekomendację: „Każde czasowe wyłączenie dostępnego chodnika, przejścia, windy, wejścia, przystanku, ścieżki prowadzącej lub sygnalizacji powinno wymagać wskazania dostępnej trasy alternatywnej wraz z informacją wizualną, dotykową, głosową i cyfrową adekwatną do miejsca i czasu trwania utrudnienia oraz zapewnienia odpowiednich parametrów szerokości, nawierzchni i bezpieczeństwa”.	Brak trasy alternatywnej oznacza faktyczne wyłączenie części użytkowników z korzystania z przestrzeni. Osoba poruszająca się na wózku potrzebuje odpowiedniej szerokości i nawierzchni, osoba niewidoma ciągłości punktów orientacyjnych i informacji, osoba głucha czytelnych komunikatów wizualnych, a osoba z trudnościami poznawczymi prostej i jednoznacznej instrukcji. Trasa alternatywna powinna być oceniana przed	Uwaga nieuwzględniona. Rekomendacja sformułowana na zbyt dużym poziomie szczegółowości co wykracza poza normy przyjęte dla tworzenia przepisów ustaw. Zakres rekomendacji do ewentualnego rozważenia przy tworzeniu aktów wykonawczych (rozporządzenia w sprawie szczegółowych warunków zarządzania ruchem na drogach oraz wykonywania nadzoru nad tym zarządzaniem) lub standardów. Jednocześnie informuję, że MFIPR przedstawiło w piśmie do Ministerstwa

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
					wprowadzeniem zmiany organizacji ruchu.	Infrastruktury problem związany z potrzebą zapewnienia dostępności rozwiązań tymczasowych organizowanych na czas remontów dróg, modernizacji przestrzeni publicznych. Kwestie te zostały uregulowane w przepisach wykonawczych, które już teraz wymagają konieczności ustalenia planów ruchu z uwzględnieniem potrzeb OZN. Jednocześnie MFIPR zaproponowało doprecyzowania przepisów tak by ukierunkować uwagę osób planujących trasy ruchu podczas remontu, na kwestie najbardziej istotne dla bezpieczeństwa os. z niepełnosprawnościami.
7.3	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: transport publiczny, metro, kolej, procedury awaryjne Temat: Dostępność transportu publicznego w sytuacjach zakłóceń i awarii	Wnoszę, aby OSR uwzględniła dostępność transportu publicznego nie tylko w normalnym funkcjonowaniu, lecz także w sytuacjach awaryjnych:	Proponuję dodać rekomendację: „Operator transportu powinien mieć procedury dostępnej informacji awaryjnej. W razie awarii	Dostępność transportu nie może zależeć od bezawaryjnego działania wszystkich urządzeń. Sama informacja, że bramka,	Uwaga nieuwzględniona. Rekomendacja sformułowana na zbyt dużym poziomie szczegółowości co

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
			uszkodzenia bramek, wind, automatów, czytników QR, zamknięcia wejścia, zmiany peronu, zmiany trasy dojścia albo wyłączenia systemu informacji. Użytkownik powinien otrzymać informację, co ma zrobić dalej.	urządzenia lub zamknięcia trasy należy zapewnić dostępną informację o sposobie kontynuowania podróży, wskazać trasę alternatywną oraz zapewnić realną pomoc, jeżeli samodzielne przejście nie jest możliwe”.	winda lub system biletowy nie działa, jest niewystarczająca. Osoba niewidoma, słabowidząca, starsza lub osoba z trudnościami poznawczymi potrzebuje jasnej informacji o dalszym postępowaniu.	wykracza poza normy przyjęte dla tworzenia przepisów ustaw. Zakres rekomendacji do ewentualnego rozważenia przy tworzeniu aktów wykonawczych (rozporządzenia) lub standardów.
7.4	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: transport publiczny, ergonomia, wyposażenie pojazdów Temat: Bezpieczeństwo wyposażenia pojazdów transportu publicznego	Wnoszę, aby OSR objęła oceną dostępności także wyposażenie pojazdów: ekrany, reklamy, tablice informacyjne, kasowniki, uchwyty, przyciski i inne elementy montowane przy miejscach siedzących oraz w strefie ruchu pasażerów. Elementy te nie mogą tworzyć ryzyka uderzenia, kolizji, ograniczenia przejścia ani dezorientacji.	Proponuję dodać rekomendację: „Standard dostępności transportu publicznego powinien obejmować ergonomię i bezpieczeństwo wyposażenia pojazdów, w tym lokalizację elementów na wysokości głowy lub tułowia, ryzyko kolizji przy wstawaniu z siedzenia, szerokość przejść, możliwość dosięgnięcia przycisków, kontrast, czytelność informacji oraz wpływ na osoby o różnych potrzebach ruchowych, sensorycznych, poznawczych i związanych z wiekiem”.	Dostępność transportu to nie tylko niska podłoga, zapowiedzi głosowe i miejsce dla wózka. To także możliwość bezpiecznego poruszania się wewnątrz pojazdu, znalezienia informacji i obsługi urządzeń. Element reklamowy lub informacyjny zamontowany w strefie ruchu może być źródłem urazu dla osoby niewidomej, osoby starszej lub niższej; zbyt wysoko umieszczony przycisk może być niedostępny	Uwaga nieuwzględniona. Rekomendacja sformułowana na zbyt dużym poziomie szczegółowości co wykacza poza normy przyjęte dla tworzenia przepisów ustaw. Zakres rekomendacji do ewentualnego rozważenia przy tworzeniu aktów wykonawczych (rozporządzenia) lub standardów.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Proponycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
					dla osoby na wózku, a wyłącznie głosowy albo wyłącznie wizualny komunikat może wykluczać część pasażerów.	
7.5	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR: obsługa zgłoszeń, utrzymanie dostępności, kontrola jakości Temat: Obowiązek reakcji na zgłoszenia dotyczące barier dostępności	Wnoszę, aby OSR wskazała problem braku skutecznej reakcji na zgłoszenia użytkowników dotyczące barier dostępności. Jeżeli użytkownik zgłasza niebezpieczny element w pojeździe, niedostępny panel, uszkodzoną bramkę, brak informacji albo wadliwe oznaczenie, powinien otrzymać odpowiedź, a zgłoszenie powinno zostać ocenione merytorycznie.	Proponuję dodać rekomendację: „Podmioty publiczne i operatorzy usług publicznych powinni prowadzić rejestr zgłoszeń barier dostępności, wskazywać sposób ich rozpatrzenia, termin usunięcia albo uzasadnienie odmowy oraz przekazywać użytkownikowi zrozumiałą informację zwrotną”.	Brak reakcji na zgłoszenia powoduje utrwalanie barier i zniechęca użytkowników do dalszego informowania o problemach. Doświadczenie użytkownika jest jednym z najważniejszych źródeł wiedzy o realnej dostępności. System powinien umieć z tej wiedzy korzystać.	Uwaga uwzględniona.
7.6	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Odniesienie: OSR – cykl życia produktu, usługi i przestrzeni; zamówienia, odbiór, utrzymanie i remont Temat: Dostępność w całym cyklu życia rozwiązania	Wnoszę, aby OSR przyjęła perspektywę cyklu życia dostępności. Rozwiązanie dostępnościowe powinno być oceniane od etapu planowania i zamówienia, przez projekt, wykonanie, odbiór, użytkowanie i okresowe przeglądy, po utrzymanie, awarie,	Proponuję dodać rekomendację: „Każdy standard dostępności powinien określać wymagania odnoszące się do całego cyklu życia rozwiązania: planowania, projektowania, zamówienia, wykonania, odbioru, użytkowania,	Dostępność jest procesem, a nie jednorazowym zakupem lub stanem istniejącym wyłącznie w dniu odbioru. Pochylnia może zostać zastawiona, winda lub pętla indukcyjna może przestać działać, plan	Uwaga nieuwzględniona. Rekomendacja sformułowana na zbyt dużym poziomie szczegółowości co wykracza poza normy przyjęte dla tworzenia przepisów ustaw. Zakres rekomendacji do

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
			remonty, aktualizacje, wymianę oraz likwidację.	przeglądów, utrzymania, awarii, remontu, aktualizacji, wymiany i likwidacji. Należy również określić podmiot odpowiedzialny za zapewnienie dostępności na poszczególnych etapach”.	tyflograficzny może się zdezaktualizować, oznaczenie może się zużyć, dokument może zostać opublikowany ponownie w niedostępnym formacie, a ścieżka prowadząca może zostać przerwana wskutek remontu. Brak wymagań dotyczących utrzymania, aktualizacji i odpowiedzialności powoduje stopniowy zanik dostępności. Dlatego każdy standard powinien wskazywać nie tylko parametry początkowe, lecz także zasady przeglądów, reagowania na awarie, czasowego zapewnienia rozwiązania alternatywnego oraz odpowiedzialność za przywrócenie dostępności.	ewentualnego rozważenia przy tworzeniu aktów wykonawczych (rozporządzenia) lub standardów.
8	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk	Priorytet: WYSOKIEJ WAGI. Odniesienie: rozdz. 1, 3 i 10 – koordynacja i rola koordynatorów, s. 1, 10 oraz	Koordinator bez kompetencji, czasu, budżetu, dostępu do dokumentów, kierownictwa	Proponuję dodać rekomendację: „Określić minimalne kompetencje koordynatora, obowiązek	Koordinator nie musi samodzielnie znać wszystkich dziedzin, ale powinien umieć	Uwaga częściowo uwzględniona.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
	dostępności / osoba fizyczna	43–47 Temat: Wzmocnienie roli koordynatorów dostępności	i wsparcia specjalistów pozostaje funkcją głównie sprawozdawczą.	systematycznych szkoleń oraz jego udział w zamówieniach, inwestycjach, odbiorach, skargach, procedurach obsługi i planowaniu budżetu dostępności. Zapewnić dostęp do kierownictwa i specjalistycznego wsparcia”.	rozpoznać problem i uruchomić konsultację z właściwymi użytkownikami oraz specjalistami.	Proponowana rekomendacja w części jest już uwzględniona w zapisach OSR. W toczących się pracach nad propozycjami nowelizacji UZD przewiduje się wzmocnienie roli koordynatora dostępności w zakresie m.in. tworzenia zespołów koordynatorów i wsparcia sprawczości działań prowadzonych przez koordynatorów. Rekomendacja przyjęta w zakresie potrzeby udziału koordynatorów dostępności w procedurach zarządczych, inwestycyjnych, organizacyjnych i innych przyjętych na rzecz realizacji usług publicznych (np. procedury zamówień publicznych,) a także ujęcia zapisu o odbywaniu systematycznych szkoleń. Uwaga nie uwzględniona w zakresie propozycji określenia kompetencji,

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
						którymi powinna odznaczać się osoba pełniąca funkcję koordynatora dostępności. Określenie konkretnych kompetencji mogłoby tworzyć trudności z wyznaczeniem osób pełniących funkcję koordynator w wielu organach władzy np. w małych samorządach, gdzie często brak jest zasobów kadrowych.
9	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Priorytet: WYSOKIEJ WAGI. Odniesienie: rozdz. 8 i 10 – źródła opinii i dalsze działania, s. 42–45 Temat: Udokumentowany udział użytkowników i praktyków	Jednorazowe zaopiniowanie gotowego dokumentu może być przedstawiane jako konsultacja, mimo że użytkownicy i praktycy nie mieli realnego wpływu na definiowanie problemu ani wybór rozwiązania.	Proponuję dodać rekomendację: „Włączać użytkowników końcowych i praktyków od etapu definiowania problemu i tworzenia założeń, przez prototypowanie i testowanie, po odbiór oraz ocenę po wdrożeniu. Dokumentować uczestników, etapy udziału, zgłoszone uwagi i sposób ich rozpatrzenia”.	Udział powinien być adekwatny do przedmiotu prac. Samo stwierdzenie, że projekt był konsultowany z osobami z niepełnosprawnościami, nie powinno być uznawane za wystarczające.	Uwaga częściowo uwzględniona. Rekomendacja w zmienionej treści została włączona do zapisów pkt. 8 OSR.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
10	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Priorytet: WYSOKIEJ WAGI. Odniesienie: rozdz. 3 i 10 – dostępność w zleceniu zadań i zamówieniach, s. 9 oraz 45–47 Temat: Jakość opisu i odpowiedzialność wykonawców w zamówieniach	Ogólne odwołanie do dostępności w opisie przedmiotu zamówienia nie gwarantuje właściwego wykonania, odbioru ani utrzymania rozwiązania.	Proponuję dodać rekomendację: „Opracować wzorcowe klauzule, minimalne wymagania, listy kontrolne odbioru i zasady odpowiedzialności wykonawców dla rozwiązań architektonicznych, cyfrowych, informacyjno-komunikacyjnych i organizacyjnych”.	Zamawiający często nie mają specjalistycznej wiedzy. Potrzebują narzędzi pozwalających precyzyjnie opisać, zweryfikować i utrzymać rozwiązanie.	Uwaga częściowo uwzględniona. Rekomendacja w zmienionej treści została włączona do zapisów pkt. 8 OSR. Rekomendacja zostanie również wzięta pod uwagę w procesie aktualizowania wytycznych zawierających przykładowe propozycje zapisów umów na realizację zadań publicznych zawieranych z podmiotami innymi niż publiczne, na podstawie art. 4 ust. 3.
11	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Priorytet: KLUCZOWA. Odniesienie: rozdz. 3, 8 i 10 – jakość wdrażania i rekomendacje, s. 12, 43 oraz 45–48 Temat: Obowiązkowy odbiór jakościowy rozwiązań dostępnościowych	Samo wykonanie rozwiązania zgodnie z dokumentacją nie daje pewności, że jest ono bezpieczne, odnidywalne, czytelne i możliwe do samodzielnego użycia.	Proponuję dodać rekomendację: „Rozwiązania dostępnościowe finansowane ze środków publicznych powinny podlegać odbiorowi technicznemu, funkcjonalnemu i użytkowemu. Odbiór powinny prowadzić	Odbiór powinien sprawdzać realne działanie rozwiązania oraz brak konfliktu z potrzebami innych grup użytkowników, nie tylko zgodność z opisem zamówienia.	Uwaga częściowo uwzględniona. Uwaga kierunkowo słuszna, jednakże jej zakres wykracza poza zakładany wariant nowelizacji UZD, a dodatkowo wydaje się trudny do praktycznego

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
				osoby kompetentne, a tam, gdzie zasadne, powinien obejmować testy z udziałem użytkowników końcowych”.		wdrożenia. Oczekiwania formułowane w rekomendacji powinny być rozpatrywane w ramach modyfikacji innych przepisów niż UZD np. prawa zamówieniach publicznych. Jednocześnie trzeba brać pod uwagę możliwe trudności wdrożeniowe związane np. z doбором osób weryfikujących/ testujący rozwiązania, oceną ich kompetencji, dostępnością czasową Rekomendacja w zmienionej treści została włączona do zapisów pkt. 8 OSR.
12	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Priorytet: KLUCZOWA. Odniesienie: rozdz. 9 i 10 – trwałość i dalsze wdrażanie rozwiązań, s. 44–48 Temat: Utrzymanie i cały cykl życia dostępności	Dostępność może istnieć w dniu odbioru, a następnie zanikać wskutek zużycia, awarii, remontu, aktualizacji, zmian organizacyjnych albo braku wiedzy personelu.	Proponuję dodać rekomendację: „Każdy standard dostępności powinien określać wymagania dla całego cyklu życia rozwiązania: projektowania, zamówienia, wykonania, odbioru, użytkowania, przeglądów, utrzymania,	Dostępność jest procesem, a nie jednorazowym zakupem. Podmioty powinny prowadzić regularne przeglądy i zapewniać dostępne alternatywy na czas niesprawności.	Uwaga uwzględniona.

Z komentarzem [OM7]: Czyli co uznajemy z tej uwagi ? chcemy miękki zapis o testowaniu ? Na ten moment uzasadnienie wskazuje na odrzucenie więc nie wiem co przyjeśliśmy

Z komentarzem [WD8R7]: Tak przyjeśliśmy podczas spotkania, że kierunkowo słuszna i do dopisania w pkt 8 OSR gdzie właśnie mamy takie słuszne spostrzeżenia i kierunki rozwoju dostępności, z którymi się zgadzamy ale nie przewidujemy tego w tzw. “małej” nowelizacji. Dlatego trochę odrzucona jeśli chodzi o treść ustawy, trochę przyjęta jeśli chodzi o kierunek, który chcielibyśmy kiedyś narzucić w zakresie rozwoju dostępności.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
				awarii, remontu, aktualizacji i likwidacji”.		
13	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Priorytet: WYSOKIEJ WAGI. Odniesienie: rozdz. 9 i 10 – usługi, produkty i rozwiązania informacyjne, s. 44–48 Temat: Wielokanałowa informacja i dostępne interfejsy alternatywne	Rozwiązania oparte na jednym kanale – wyłącznie wzroku, słuchu, dotyku lub technologii cyfrowej – wykluczają część użytkowników.	Proponuję dodać rekomendację: „Urządzenia samoobsługowe powinny zapewniać dostępny sposób obsługi podstawowej oraz co najmniej jeden sposób alternatywny umożliwiający osiągnięcie równoważnego rezultatu. Sposób alternatywny nie może prowadzić do gorszego traktowania użytkownika ani powodować nieuzasadnionej zależności od pomocy osoby trzeciej. Należy uwzględnić wielokanałowe komunikaty, prosty język, odpowiedni czas reakcji, możliwość obsługi z pozycji siedzącej, zgodność z technologiami asystującymi oraz	Dotyczy to w szczególności transportu, domofonów, biletomatów, terminali, wind, bankomatów, paczkomatów i systemów kolejkowych.	Uwaga nieuwzględniona. Proponowana rekomendacja wykracza poza zakres podmiotowy i przedmiotowy objęty UZD, odpowiada w większym stopniu zakresowi Ustawy o zapewnianiu spełniania wymagań dostępności niektórych produktów i usług przez podmioty gospodarcze.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
				dostępne wsparcie człowieka”.		
14	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Priorytet: WYSOKIEJ WAGI. Odniesienie: rozdz. 10 – doprecyzowanie wymagań i standaryzacja, s. 45–48 Temat: Krajowe standardy informacji dotykowej i orientacji przestrzennej	Brakuje jednolitych zasad lokalizacji, treści, znaczenia, jakości, kryteriów stosowania, odbioru i utrzymania informacji dotykowej, Braille’a, planów tyflograficznych oraz FON/NSP.	Proponuję dodać rekomendację: „Opracować krajowe standardy informacji dotykowej, oznaczeń w alfabecie Braille’a, planów tyflograficznych, tyfłomap, tyflografik oraz FON/NSP, obejmujące także kryteria ich stosowania i ograniczania”.	Przykłady z obszaru mojej specjalizacji pokazują szerszy problem: rozwiązanie musi być potrzebne, odnajdywalne, czytelne, logicznie powiązane z trasą i utrzymywane. Nadmiar może być równie nieskuteczny jak brak.	Uwaga nieuwzględniona. Rekomendacja sformułowana na zbyt dużym poziomie szczegółowości co wykracza poza normy przyjęte dla tworzenia przepisów ustaw. Zakres rekomendacji do ewentualnego rozważenia przy tworzeniu aktów wykonawczych (rozporządzenia) lub standardów. Jednocześnie MFIPR dostrzega problem sformułowany w rekomendacji, który jest przedmiotem prac grupy roboczej Rady Dostępności. Celem prac Grupy roboczej w tej problematyce jest wydanie wytycznych dla praktycznego zastosowania standardów

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
						informacji dotykowej, w tym oznaczeń w alfabecie Braille’a.
15	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Priorytet: WYSOKIEJ WAGI. Odniesienie: rozdz. 9 i 10 – spójność polityk i bezpieczeństwo przestrzeni, s. 44–48 Temat: Bezpieczeństwo pieszych, DDR i mikromobilność	Nieczytelne przecięcia ciągów pieszych z DDR, brak separacji, przejścia sugerowane oraz ruch i parkowanie hulajnóg tworzą bariery stałe i dynamiczne.	Proponuję dodać rekomendację: „Opracować krajowe zasady projektowania miejsc kolizyjnych, separacji ruchu, sygnalizacji, parkowania i ruchu mikromobilności, uwzględniające trasy wolne od przeszkód, czas przejścia i wielokanałową informację”.	Standard powinien uwzględniać osoby niewidome i słabowidzące, osoby z ograniczoną mobilnością, seniorów, dzieci oraz osoby z trudnościami poznawczymi.	Uwaga nieuwzględniona. Rekomendacja sformułowana na zbyt dużym poziomie szczegółowości co wykracza poza normy przyjęte dla tworzenia przepisów ustaw. Aktualna jest odp. udzielona w punkcie tabeli powyżej. Dodatkowo należy zaznaczyć ze ww. Grupa robocza wydała w rekomendacje zmian prawnych w prawie ruchu drogowego, które zostały przekazane do MI z apelem o podjęcie działań legislacyjnych.
16	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk	Priorytet: WYSOKIEJ WAGI. Odniesienie: rozdz. 8 i 10 – ewakuacja i dalsze działania, s. 40–41 oraz 45–47 Temat: Dostępność w	Systemy alarmowania, ewakuacji, miejsc schronienia i procedur awaryjnych nie zawsze	Proponuję dodać rekomendację: „Określić minimalne standardy wielokanałowego alarmowania, dostępnej	Dostępność w kryzysie dotyczy życia i zdrowia, dlatego nie może pozostawać wyłącznie dobrą praktyką.	Uwaga częściowo uwzględniona. Rekomendacja w zakresie odnoszącym się do kwestii

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
	dostępności / osoba fizyczna	ochronie ludności, alarmowaniu i ewakuacji	uwzględniają zróżnicowane potrzeby użytkowników.	ewakuacji, informacji kryzysowej, punktów pomocy i schronienia, miejsc oczekiwania oraz szkolenia personelu”.	Rozwiązania powinny działać również przy zaniku zasilania, awarii urządzeń i zmianie organizacji przestrzeni.	wielokanałowego alarmowania jako elementu ewakuacji, w zmienionej treści została włączona do zapisów pkt. 8 OSR. W pozostałym aspekcie tj. wymagań związanych z informacją kryzysową czy punktami schronienia, mimo że rekomendacja kierunkowo jest słuszna, to jednak wykracza poza zakres obowiązków wynikających z treści UZD. Oczekiwanie formułowane w rekomendacji powinny być rozpatrywane w ramach odrębnych przepisów prawa np. o ochronie ludności. Kwestie te zostały opisane w OSR kierunkowo jako ważne w kontekście działań MSWIA jako resortu odpowiedzialnego za te kwestie.
17	Mariusz Olczyk / tyflokartograf	Priorytet: WYSOKIEJ WAGI. Odniesienie: rozdz. 9 i 10 – edukacja i polityki	Adaptacja bywa rozumiana jako techniczna zmiana formatu, bez zachowania	Proponuję dodać rekomendację: „Opracować standardy	Dotyczy to wersji brajlowskich, powiększonych,	Uwaga nieuwzględniona.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
	i praktyk dostępności / osoba fizyczna	sektorowe, s. 46–48 Temat: Systemowa adaptacja materiałów edukacyjnych	celu dydaktycznego, równoważności treści i realnej użyteczności dla ucznia oraz nauczyciela.	adaptacji określające kwalifikacje zespołu, zasady konsultacji z użytkownikami, dokumentowanie decyzji adaptacyjnych, spójność wersji oraz obowiązkowy odbiór merytoryczny, dydaktyczny, dostępnościowy i użytkowy”.	dotykowych, cyfrowych, audiowizualnych, migowych, materiałów łatwych do czytania oraz innych form wsparcia. Adaptacje powinny być wykonywane przez osoby posiadające kompetencje odpowiednie do rodzaju opracowywanego materiału.	Rekomendacja zbyt szczegółowa do uwzględnienia w przepisach UZD. Oczekiwania formułowane w rekomendacji powinny być rozpatrywane w ramach tworzenia dedykowanych standardów, wytycznych
18	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Priorytet: WYSOKIEJ WAGI. Odniesienie: rozdz. 1, 2, 9 i 10 – mieszkalnictwo, usługi i produkty, s. 2–4 oraz 44–48 Temat: Dostępność usług publicznych, publikacji i budynków mieszkalnych	Barierę powstają również poza urzędem: w budynkach mieszkalnych, dokumentach i publikacjach, usługach zlecanym wykonawcom prywatnym oraz produktach i usługach powszechnych.	Proponuję dodać rekomendację: „Rozszerzyć ocenę OSR na dostępność mieszkalnictwa wielorodzinnego, dokumentów cyfrowych, publikacji finansowanych publicznie, wykonawców zadań publicznych oraz spójność z wymaganiami produktów i usług powszechnych”.	Samodzielność zaczyna się od możliwości wyjścia z domu i obejmuje cały łańcuch korzystania z informacji, produktów, przestrzeni i usług.	Uwaga nieuwzględniona. Rekomendacja obejmuje zakres wykraczający poza zakres przedmiotowy UZD (mieszkalnictwo, produkty, usługi) tym samym nie jest adekwatna z do treści ujętych w OSR. Opisane obszary pozostają w gestii ministrów innych niż minister ds. rozwoju regionalnego, a konieczność zapewnienia ich dostępności już teraz wynika z ogólnego obowiązków w tym

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
						zakresie ujętego w UZD. Tak szczegółowe doprecyzowania jak sugerowane w rekomendacji przeczą dotychczasowej konstrukcji przepisów UZD, które mają charakter uniwersalny i horyzontalny – zobowiązują do zapewniania dostępności w różnych politykach publicznych nie wymieniacz enumeratywnie żadnej z nich .
19	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Priorytet: KLUCZOWA. Odniesienie: rozdz. 1, 8 i 10 – postępowanie skargowe i egzekwowanie, s. 2 oraz 43–47 Temat: Skuteczne skargi, kontrola następcza i reakcja na bariery	Procedury mogą istnieć formalnie, lecz być zbyt wolne, nieczytelne lub nieskuteczne. Zgłoszenia użytkowników często nie prowadzą do merytorycznej oceny ani usunięcia bariery.	Proponuję dodać rekomendację: „Oceń czas i skuteczność postępowań skargowych, wzmocnić nakazy usunięcia barier, terminy wykonania, kontrolę następczą, rejestr zgłoszeń oraz obowiązek przekazywania zrozumiałej informacji zwrotnej”.	Doświadczenie użytkownika powinno być źródłem danych i mechanizmem poprawy jakości, a nie wyłącznie indywidualnym problemem osoby zgłaszającej.	Uwaga częściowo uwzględniona. Mechanizm skargowy podlega bieżącemu monitoringowi przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON). PFRON analizuje przebieg postępowań skargowych celem usprawnienia dalszego funkcjonowania i rozwoju

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
						zainteresowania wykorzystaniem skargi jako skutecznego narzędzia dochodzenia praw do dostępności. Ponadto MFIPR planuje podjąć działania popularyzujące informacje o kierunku rozstrzygania skarg jako element poprawy stanu dostępności i wpływu na jakość usług publicznych wykraczający poza rozstrzygnięcia indywidualne. Jednocześnie treść rekomendacji w zmodyfikowanej formie została ujęta w pkt 8 OSR.
20	Mariusz Olczyk / tyflokartograf i praktyk dostępności / osoba fizyczna	Priorytet: KLUCZOWA. Odniesienie: rozdz. 10 „Rekomendacje członka Rady Ministrów dotyczące dalszych działań”, s. 45–48 Temat: Drugi etap reformy dostępności	Obecny system ma podstawowe ramy prawne i instytucjonalne, lecz brakuje jednolitego mechanizmu wdrożenia, kontroli jakości, egzekwowania i odpowiedzialności.	Proponuję dodać rekomendację końcową: „Wyniki OSR ex post wykorzystać do przygotowania pakietu zmian legislacyjnych i standardów krajowych wraz z harmonogramem, podmiotami odpowiedzialnymi,	Pierwszy etap reformy stworzył ramy. Drugi powinien prowadzić od dostępności deklarowanej do funkcjonalnej, ciągłej, sprawdzalnej, egzekwowalnej i utrzymywanej w czasie.	Uwaga częściowo uwzględniona. Propozycja zapisu rekomendacji w zmienionej -bardziej ogólnej treści została uwzględniona w części 8 OSR.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
				miernikami skuteczności i publicznym mechanizmem monitorowania”.		Ponadto działanie o podobnym charakterze zostało zaplanowane w nowym rządowym programie na rzecz dostępności, którego opracowanie trwa. Jeden z celów nowego programu będzie przegląd i upomnienie przepisów prawa jak i standardów czy modeli sektorowych.

KK NSZZ Solidarność

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
1.	KK NSZZ Solidarność		Brak unifikacji, standaryzacji oraz mechanizmów kontroli jakości audytów dostępności. Obecnie audyty są prowadzone według różnych zasad w poszczególnych miastach, co prowadzi do niejednolitej oceny spełniania			Uwaga nieuwzględniona. Brak konkretnej propozycji zapisu rekomendacji. Proponowany kierunek działań, co do zasady jest słuszny, ale na bieżącym etapie rozwoju dostępności w Polsce oraz rozważanych opcji

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
			wymagań w zakresie dostępności. W związku z tym NSZZ „Solidarność” postuluje o wprowadzenie jednolitego, ogólnopolskiego standardu dostępności, który określałby również kwestie nieuregulowane w obowiązujących przepisach prawa.			nowelizacją UZD jest zbyt ambitny. Odpowiedzi w tym zakresie udzielono na podobny rodzaj uwagi sformułowanej m.in. w pkt 1 tabeli.
2.	KK NSZZ Solidarność		Obowiązujące przepisy ograniczają możliwość wszczęcia procedury skargowej wyłącznie do osób ze szczególnymi potrzebami lub ich przedstawicieli ustawowych. Indywidualny charakter tego uprawnienia stanowi istotną barierę dla skutecznego egzekwowania przepisów, czego potwierdzeniem jest niewielka liczba formalnych skarg — do końca 2025 roku złożono ich jedynie 234.	Nowelizację przepisów poprzez przyznanie organizacjom pozarządowym oraz instytucjom działającym na rzecz osób z niepełnosprawnościami prawa do składania wniosków o zapewnienie dostępności oraz wnoszenia skarg do Prezesa Zarządu PERON w interesie publicznym.	Osoby ze szczególnymi potrzebami często rezygnują z dochodzenia swoich praw z obawy przed negatywnymi konsekwencjami lub ostracyzmem ze strony podmiotów publicznych, w których załatwiają formalności, dlatego umożliwienie działania organizacjom społecznym mogłoby skutecznie ograniczyć to zjawisko.	Uwaga uwzględniona.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
3.	KK NSZZ Solidarność		W zakresie art. 3 ustawy - brak objęcia ustawą spółdzielni mieszkaniowych		Powinno nastąpić rozszerzenie katalogu podmiotów zobowiązanych do zapewnienia dostępności o spółdzielnie mieszkaniowe. Aktualnie spółdzielnie często odmawiają mieszkańcom zapewnienia dostępności, co szczególnie utrudnia funkcjonowanie osobom ze szczególnymi potrzebami mieszkającymi na wyższych piętrach. Włączenie spółdzielni mieszkaniowych do zakresu stosowania ustawy mogłoby przyczynić się do rozwiązania tego problemu.	Uwaga nieuwzględniona. Rekomendacja wykracza poza rozważany wariant planowanej najbliższej nowelizacji UZD. Założenia nowelizacji nie przewidują rozszerzenia katalogu podmiotowego regulacji ze względu na zbyt duże obciążenia administracyjne i finansowe.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
4.	KK NSZZ Solidarność		Do art. 6 ustawy, istnieje potrzeba rozszerzenia obowiązku zapewnienia dostępności architektonicznej nie tylko na budynki, ale również na otaczającą je przestrzeń publiczną.		Zapewnienie dostępności samego budynku nie oznacza możliwości skorzystania z niego przez osoby ze szczególnymi potrzebami, jeżeli dojście do budynku pozostaje niedostępne.	Uwaga nieuwzględniona. Rekomendacja wykracza poza rozważany wariant nowelizacji UZD. Założenia nowelizacji nie przewidują rozszerzenia zakresu przedmiotowego ustawy w rekomendowanym kierunku. Rozszerzenie obowiązku zapewniania dostępności również na przestrzeń publiczną jest trudne z uwagi na różnie uregulowany status prawny i własnościowy terenów określanych jako przestrzeń publiczna w miastach i poza miastami.
5.	KK NSZZ Solidarność		W odniesieniu do art. 7 przedmiotowej ustawy występuje problem nadużywania dostępu alternatywnego kosztem wdrażania racjonalnych usprawnień architektonicznych.	W związku z powyższym zasadnym jest wykreślenie przesłanki „trudności finansowych” jako uzasadnienia stosowania dostępu alternatywnego oraz wprowadzenie obowiązku rejestrowania i szczegółowego uzasadniania każdego	Brak precyzyjnych wymagań architektonicznych osłabia skuteczność obowiązujących norm prawnych i sprzyja zastępowaniu trwałych rozwiązań architektonicznych rozwiązaniami doraźnymi, tańszymi,	Uwaga uwzględniona.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
				przypadku zastosowania tej formy.	lecz mniej funkcjonalnymi.	
6.	KK NSZZ Solidarność		Problem zapewnienia dostępności przez niepubliczne podmioty lecznicze.	Należy uzupełnić katalog podmiotów zobowiązanych do zapewnienia dostępności o wszystkie podmioty lecznicze.	W placówkach ochrony zdrowia zapewnienie dostępności ma szczególnie istotne znaczenie.	Uwaga nieuwzględniona. Rekomendacja wykracza poza rozważany wariant najbliższej nowelizacji UZD. Założenia nowelizacji nie przewidują rozszerzenia katalogu podmiotowego regulacji ze względu na zbyt duże obciążenia administracyjne i finansowe. Tego typu wnioski są rozważane w kontekście tzw. dużej nowelizacji UZD co zostało ujęte już w OSR

Urząd Miasta Poznania

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
1.	Urząd Miasta Poznania	Standardy dostępności - z ogólnych wymagań na konkretne normy	Obecna ustawa opiera się na „wymaganiach funkcjonalnych”, bez wskazania konkretnych norm technicznych. To powoduje rozbieżności interpretacyjne. Propozycje zmian: wprowadzenie obowiązkowych standardów architektonicznych (np. PN, ISO, wytyczne EAA) dla budynków publicznych; obowiązkowe standardy informacyjno-komunikacyjne (WCAG 2.2, ETR, zasady prostego języka); stworzenie krajowego katalogu dobrych praktyk aktualizowanego co 2 lata		Źródła potwierdzają, że nowe regulacje w UE idą w stronę precyzyjnych wymagań funkcjonalnych i technicznych, szczególnie w ramach Europejskiego Aktu o Dostępności (EAA).	Uwaga nieuwzględniona. Rekomendacja sformułowana na zbyt dużym poziomie szczegółowości co wykracza poza normy przyjęte dla tworzenia przepisów ustaw. Zakres rekomendacji do ewentualnego rozważenia przy tworzeniu aktów wykonawczych (rozporządzenia) lub standardów.
2.	Urząd Miasta Poznania	Nadzór i egzekwowanie - realne konsekwencje, nie tylko deklaracje	Po 7 latach widać, że: kontrole są rzadkie, kary - symboliczne, wiele podmiotów publicznych deklaruje dostępność tylko „na papierze”.	Propozycje zmian: powołanie centralnego inspektoratu ds. dostępności z uprawnieniami kontrolnymi; wprowadzenie		Uwaga uwzględniona (w części dotyczącej UZD).

Z komentarzem [WD9]: (już zawiera się w rekomendacjach OSR)

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
				obowiązkowych audytów co 3 lata; zwiększenie kar za brak dostępności usług i informacji (zgodnie z kierunkiem EAA, który przewiduje nadzór rynku); obowiązek publikowania raportów z kontroli w BIP.		
3.	Urząd Miasta Poznania	Rozszerzenie zakresu ustawy	Od 2019 r. zmienił się rynek usług i technologii. EAA obejmuje dziś m.in. terminale, e-commerce, bankowość, transport, urządzenia cyfrowe. Polska ustawa powinna to odzwierciedlać.	Propozycje zmian: objęcie ustawą wszystkich usług cyfrowych, w tym aplikacji mobilnych JST, szpitali, szkół, instytucji kultury; obowiązek dostępności terminali samoobsługowych w sektorze publicznym (biletomaty, kolejki, kioski informacyjne) - zgodnie z EAA. włączenie podmiotów prywatnych świadczących usługi powszechne (np.		Uwaga nieuwzględniona. Rekomendacja wykracza poza rozważany obecnie wariant nowelizacji UZD. Tzw. mała nowelizacja - nie przewiduje rozszerzenia katalogu podmiotowego i przedmiotowego ze względu na zbyt duże obciążenia administracyjne i kosztowe dla podmiotów. Niemniej watek zmian zakresu podmiotowego UZD lub połączenia funkcjonujących obecnie

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
				przychodnie, apteki, operatorzy transportu lokalnego).		oddzielnie przepisów dotyczących dostępności , jest jednym z elementów ujętych w analizie OSR ex post.
4.	Urząd Miasta Poznania	Dostępność informacyjno-komunikacyjna - wzmocnienie ETR i prostego języka	W ostatnich latach rośnie znaczenie dostępności komunikacji - także dla osób starszych i osób z niepełnosprawnością intelektualną.	Propozycje zmian: obowiązek stosowania ETR (Easy to Read) w kluczowych usługach publicznych (zdrowie, pomoc społeczna, transport); obowiązek prostej polszczyzny w komunikacji urzędowej; dostępne formaty informacji: tekst, audio, wideo z napisami, piktogramy; standardy dostępności informacji w sytuacjach kryzysowych (alarmy, komunikaty miejskie).		Uwaga uwzględniona.

Z komentarzem [WD10]: Treść rekomendacji zostanie ujęta jako propozycja do „szerokiej” nowelizacji ustawy.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
5.	Urząd Miasta Poznania	Dostępność cyfrowa - aktualizacja do realiów 2026	Propozycje zmian: obowiązek zgodności z WCAG 2.2 dla wszystkich usług publicznych i części prywatnych; obowiązek dostępności chatbotów, formularzy online, systemów kolejkowych; wymóg dostępności treści w mediach społecznościowych instytucji publicznych; obowiązek testów z udziałem użytkowników z niepełnosprawnościami.			Uwaga nieuwzględniona. Rekomendacja wykracza poza zakres objęty przepisami UZD. Rekomendacja do ewentualnego rozważenia w ramach nowelizacji innych przepisów prawa dotyczących zapewniania dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych. Do ewentualnego rozważenia przy tworzeniu aktów wykonawczych (rozporządzenia) lub standardów.
6.	Urząd Miasta Poznania	Dostępność architektoniczna – aktualizacja do współczesnych standardów	W ostatnich latach pojawiły się nowe rozwiązania (komfortki, podnośniki, systemy prowadzenia dotykowego, technologie wspierające orientację).	Obowiązek zapewnienia pomieszczeń higieniczno-opiekuńczych (komfortek) w budynkach użyteczności publicznej powyżej określonego metrażu;		Uwaga częściowo uwzględniona. W części dotyczącej obowiązku tworzenia dostępnych stref ewakuacji, rekomendacje

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
				obowiązek cyfrowych map dostępności w dużych obiektach (szpitale, urzędy, dworce); standardy dla ścieżek dotykowych, oznaczeń kontrastowych, systemów nawigacji głosowej; obowiązek dostępnych stref ewakuacji i planów ewakuacji w formie dostępnej.		jest ujęta w założenia nowelizowanej UZD. Kwestie związane z dostępnością pomieszczeń higieniczno-sanitarnych są uregulowane w odrębnych przepisach. Pozostała część rekomendacji ma charakter zbyt szczegółowy, aby zostać uwzględnione w treści ustawy czy OSR. Do dalszej analizy i uwzględnienia w zakresie pracy nad standardami i innymi materiałami pomocniczymi we wdrażaniu dostępności.
7.	Urząd Miasta Poznania	Finansowanie i wsparcie	Źródła wskazują, że w ramach EAA przewidziano znaczące środki na wdrażanie dostępności (np. 240 mln zł wsparcia).	utworzenie Funduszu Dostępności+ wspierającego JST, NGO i małe firmy; ulgi podatkowe dla przedsiębiorców		Uwaga częściowo uwzględniona. Założenia projektowanej nowelizacji ustawy zakładają kontynuację działalności Funduszy Dostępności i zabezpieczenie środków

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
				wdrażających dostępność; obowiązek szkolenia pracowników instytucji publicznych co 2 lata		na jego efektywną działalność. Ulgi podatkowe wykraczają poza zakres programowanych instrumentów wsparcia dedykowanych dla przedsiębiorców.
8.	Urząd Miasta Poznania	Uproszczenie procedur i języka ustawy	Po 7 latach wiadomo, że ustawa jest trudna w stosowaniu.	uproszczenie definicji, skrócenie procedur zgłaszania braku dostępności, wprowadzenie jednego centralnego formularza zgłoszeń, jasne terminy odpowiedzi i sankcje za ich przekroczenie.		Uwaga uwzględniona.

Z komentarzem [OM11]: uwzględnienia na treści OSR jak również założeń projektowanej nowelizacji ustawy.

Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego (Departament Zdrowia)

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
1.	Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego (Departament Zdrowia)	3.3 Stopień realizacji celów ustawy, s. 4-5	Ocena skuteczności ustawy jest zbyt ostrożna.	Dodać wniosek: 'Tempo poprawy dostępności pozostaje niewystarczające; konieczne jest wzmocnienie mechanizmów wdrożeniowych i nadzorczych'.	Wskaźnik ogólnej dostępności wzrósł jedynie z ok. 41% do ok. 43%.	Uwaga uwzględniona.
2.	Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego (Departament Zdrowia)	3.3, art. 6 i 7 UZD, s. 11-12	Brak rekomendacji doprecyzowania minimalnych wymagań dostępności.	Rekomendować wydanie rozporządzenia lub standardów wykonawczych do art. 6 i 7 UZD.	OSR wskazuje na liczne problemy interpretacyjne i stosowanie rozwiązań suboptymalnych.	Uwaga częściowo uwzględniona. Treść rekomendacji została uwzględniona w OSR, w pkt 9. W zależności od ostatecznie przyjętego wariantu realizowanej nowelizacji ustawy zakres rekomendacji znajdzie się również w treści ustawy.
3.	Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego (Departament Zdrowia)	3.3, art. 7 UZD, s. 12	Niewystarczająca analiza stosowania dostępu alternatywnego.	Wprowadzić obowiązek dokumentowania przyczyn stosowania dostępu alternatywnego i harmonogram usunięcia bariery.	Dostęp alternatywny nie powinien zastępować dostępności właściwej.	Uwaga nieuwzględniona. Rekomendacja jest już elementem monitoringu określone w UZD. Podmiot publiczny przygotowując raport o stanie zapewniania dostępności przekazuje w nim również informacje o zastosowaniu dostępu

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
						alternatywnego i przyczynach jego zastosowania.
4.	Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego (Departament Zdrowia)	3.3, art. 14 UZD, s.10 i 12	Funkcja koordynatora dostępności pozostaje formalna.	Wprowadzić obowiązek raportowania liczby koordynatorów oraz minimalny zakres kompetencji i szkoleń.	Brak monitorowania realizacji obowiązku ogranicza skuteczność art.14.	Uwaga częściowo uwzględniona. Założenia projektowanej nowelizacji UZD zakładają stworzenie bazy koordynatorów administrowanej przez MFIPR. W zakresie dotyczący określenia minimalnych kompetencji i obowiązku szkoleń koordynatorów - odp. udzielano w pkt 1. 13 tabeli
5.	Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego (Departament Zdrowia)	3.3, art.14 UZD, s.8 i 12	Brak analizy rozszerzenia obowiązku wyznaczania koordynatorów.	Objąć obowiązkiem instytucje kultury, podmioty lecznicze i uczelnie publiczne.	Podmioty te świadczą usługi powszechne i często wyznaczają koordynatorów dobrowolnie.	Uwaga uwzględniona.
6.	Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego (Departament Zdrowia)	3.3, art.11 UZD, s.4-5	System raportowania nie pozwala na pełne monitorowanie postępów.	Wprowadzić coroczne raportowanie uproszczone i utrzymać stałą metodologię wskaźników.	Zmiana metodologii utrudniła porównywanie wyników 2021–2025.	Uwaga nieuwzględniona. Założenia nowelizacji nie przewidują zmiany dotyczących systemu raportowania – obecny 4 letni system raportowania

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
						jest już dużym obciążeniem dla podmiotów publicznych , jednocześnie w systemie rocznym aktualizowane są deklaracje dostępności .
7.	Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego (Departament Zdrowia)	3.3, postępowanie skargowe, s.9	Brak rekomendacji dotyczących egzekwowania przepisów.	Rozważyć kontrole z urzędu i rozszerzenie uprawnień nadzorczych.	Niska liczba skarg nie odzwierciedla rzeczywistego poziomu dostępności.	Uwaga częściowo uwzględniona. W OSR opisano rozważaną zmianę w sposobie wnoszenia skarg - z uwzględnieniem działań samego PFRON z urzędu wynikających ze zgłoszeń NGO – ta zmiana wzmocni egzekwowanie przepisów
8.	Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego (Departament Zdrowia)	3.3, postępowanie skargowe, s.9	Niewystarczająco zaakcentowano niski poziom świadomości obywateli.	Dodać rekomendację ogólnopolskiej kampanii informacyjnej o prawach wynikających z ustawy.	66,67% badanych nie wiedziało o prawie do złożenia wniosku.	Uwaga uwzględniona.
9.	Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego	3.3, art.19–30 UZD, s.9 i 11	Mechanizm certyfikacji jest nieskuteczny.	Przeprowadzić reformę rozdziału 3 ustawy i stworzyć realne zachęty ekonomiczne.	Wydano jedynie 29 certyfikatów.	Uwaga nieuwzględniona Rekomendacja nieprecyzyjna. Założenia projektowanej nowelizacji ustawy uwzględniają

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
	(Departament Zdrowia)					reformę mechanizmu certyfikacji w ograniczonym zakresie.
10.	Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego (Departament Zdrowia)	3.3, art.35 i nast. UZD, s.7-8	Niedostatecznie wyeksponowano problem niedofinansowania Funduszu Dostępności.	Rekomendować zwiększenie zasilania Funduszu Dostępności.	Popyt znacząco przewyższa dostępne środki.	Uwaga uwzględniona.
11.	Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego (Departament Zdrowia)	3.3, art.4 ust.3 UZD, s.9	Zbyt słabo omówiono obowiązek uwzględniania dostępności przez wykonawców zadań publicznych.	Wprowadzić mechanizmy monitorowania stosowania art. 4 ust.3.	OSR wskazuje na niewielki stopień realizacji tego obowiązku.	Uwaga uwzględniona.
12.	Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego (Departament Zdrowia)	3.3, Prawo budowlane, s.10-11	Brak mocnej rekomendacji przyspieszenia zmian w warunkach technicznych.	Dodać rekomendację pilnego wdrożenia nowych warunków technicznych.	Opóźnienia ograniczają skuteczność ustawy.	Uwaga nieuwzględniona. Rekomendacja odnosi się do przepisów innego aktu prawnego nie podlegającego analizie w ramach OSR ex post.
13.	Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego (Departament Zdrowia)	Wnioski końcowe	Brak rekomendacji badań efektów społecznych.	Wprowadzić cykliczne badania użytkowników usług publicznych.	OSR wielokrotnie wskazuje brak danych o rzeczywistym wpływie ustawy.	Uwaga uwzględniona.

Polski Związek Niewidomych

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
1.	Polski Związek Niewidomych	2.Efekty ekonomiczne str. 24 Art. 6 ustawy, punkt 7 rozdziału „Opinie zgłaszane ...”	Propozycje zmian z perspektywy osób niewidomych i słabowidzących, odnoszące się do ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami Popieramy postulat dotyczący wprowadzenia szczegółowych wytycznych dotyczących sposobu realizacji wymagań określonych w art. 6 ustawy. Przepisy artykułu 6 są zbyt ogólne, co utrudnia skuteczne wdrażanie i uzasadnia przygotowanie szczegółowych wytycznych lub standardów obejmujących w szczególności: - zasady projektowania oznaczeń dla osób z różnym stopniem dysfunkcji wzroku, wymagań dotyczące lokalizacji i wysokości montażu oznaczeń,	Doprecyzowanie wymagań określonych w art. 6 Ustawy i wprowadzenie szczegółowych wytycznych/standardów dotyczących sposobu realizacji wymagań artykułu 6. Standardy te powinny obejmować w szczególności: - standardy dostępności budynków i przestrzeni publicznej (trasy dojścia do budynku np. od najbliższego przystanku komunikacji zbiorowej) a także placu zabaw, parkingów, placów, na których odbywają się duże wydarzenia kulturalne czy sportowe; parków; - standardy dostępności systemów nawigacyjno-informacyjnych głosowych i dotykowych	W praktyce projektowania przestrzeni dostępnych dla osób z dysfunkcją wzroku często pojawia się problem braku jednolitych, powszechnie przyjętych standardów dotyczących oznakowania i informacji przestrzennej. Zarówno instytucje publiczne, jak i podmioty prywatne zwracają się o wsparcie w zakresie dostosowania swoich obiektów, oczekując konkretnych wytycznych dotyczących m.in. sposobu oznaczania przeszkód, ciągów komunikacyjnych, punktów orientacyjnych czy informacji dotykowych. Obecnie brak jednego kompleksowego standardu powoduje, że stosowane rozwiązania są niespójne, a ich	Uwaga częściowo uwzględniona. Rekomendacja kierunkowo słuszna, jest uwzględniona w rozważanym wariantcie nowelizacji UZD. Uwzględniona część dotyczy oczekiwania doprecyzowania wymagań określonych w art. 6 UZD i wprowadzenie szczegółowych wytycznych/standardów dotyczących sposobu realizacji wymagań artykułu 6. Co do części szczegółowej odnoszącej się do parametrów w poszczególnych obszarach dostępności proponowane treści zostały sformułowane na zbyt dużym poziomie szczegółowości.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
			- parametrów kontrastu, wielkości i czytelności znaków, - zasad stosowania alfabetu Braille'a Testowanie rozwiązań dostępności powinno odbywać się z udziałem osób niewidomych i słabowidzących. Wprowadzenie jednolitych standardów w kraju pozwoliłoby ograniczyć różnice pomiędzy obiektami publicznymi oraz zapewnić, że dostępność będzie oceniana nie tylko przez pryzmat obecności określonych elementów, ale przede wszystkim przez możliwość samodzielnego, funkcjonalnego i bezpiecznego korzystania z przestrzeni publicznej przez osoby ze szczególnymi potrzebami. Systemy głosowe i dotykowe nawigacyjno – informacyjne dla osób z dysfunkcją wzroku,		skuteczność dla osób z dysfunkcją wzroku bywa różna. Standaryzacja oznakowań pozwoliłaby ograniczyć przypadkowość stosowanych rozwiązań, ułatwić projektowanie dostępnych przestrzeni oraz stworzyć wspólny język pomiędzy projektantami, administratorami obiektów, wykonawcami i użytkownikami.	Będą rozpatrywane w ramach prac nad tworzeniem dedykowanych standardów i wytycznych techniczne dla obowiązków wynikających z UZD.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
			które wymagają standaryzacji: A. Systemy nawigacji głosowej: - urządzenia i aplikacje przekazujące informacje głosowe o lokalizacji, kierunku poruszania się oraz dostępnych punktach obsługi, - systemy wykorzystujące komunikaty audio w budynkach użyteczności publicznej, - rozwiązania uruchamiane automatycznie przez telefon lub dedykowane urządzenie, - sygnalizacja dźwiękowa na przejściach dla pieszych. B. Systemy informacji głosowej w budynkach: - głosowe zapowiedzi numerów stanowisk obsługi, - komunikaty w windach, - głosowe informacje o piętrach, kierunkach i dostępnych usługach. C. Ścieżki dotykowe (pasy prowadzące, pola uwagi)/			

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
			oznaczenia fakturowe nawierzchni: - ciągi prowadzące do wejść do budynków, do schodów, wind, punktów obsługi i stanowisk. D. Aplikacje mobilne wspierające orientację: - aplikacje przekazujące informacje o dostępnych obiektach i trasach, - integracja z systemami miejskimi i informacją przestrzenną. E. Plany tyflograficzne: F. Dostępne systemy kolejkowe: - urządzenia z komunikatami głosowymi, - możliwość samodzielnego pobrania numeru i otrzymania informacji o kolejce, - integracja z aplikacjami mobilnymi lub powiadomieniami dźwiękowymi.			

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
			G. Dostępne terminale i urządzenia samoobsługowe: - bankomaty, biletomaty, automaty informacyjne i kioski wyposażone w komunikaty głosowe, gniazda słuchawkowe, oznaczenia dotykowe, odpowiedni kontrast i możliwość powiększenia informacji. - jednolity standard oznaczania kart płatniczych pismem brajla jako zwiększenie dostępności usług finansowych dla niewidomych. W Polsce stosowane są oznaczenia brajlowskie na dokumentach publicznych takich jak dowody osobiste, paszporty czy legitymacje osób z niepełnosprawnością. Wprowadzenie analogicznych rozwiązań dla kart płatniczych zwiększyłoby samodzielność osób niewidomych i ułatwiłoby bezpieczne korzystanie. H. Dostępne dokumenty urzędowe:			

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Tytuł rozdziału / podrozdziału, strona	Treść uwagi	Propozycja konkretnego zapisu zmiany	Uzasadnienie	Uwaga uwzględniona, częściowo uwzględniona, nieuwzględniona
			- w dostępnej wersji elektronicznej umożliwiającej korzystanie z programów odczytu ekranu (screen reader), z zachowaniem zasad dostępności cyfrowej, w tym poprawnej struktury dokumentu, opisów elementów graficznych, dostępnych formularzy oraz zgodności ze standardami WCAG 2.2; - w piśmie brajla. I. Wypracowanie jednolitego standardu umieszczania kodów QR na produktach, dokumentach czy w przestrzeni publicznej. Standard ten powinien określać sposób oznaczania kodu za pomocą wypukłej ramki.			